

TEHNIKE

Instruktor alpinizma
Obrad Kuzeljević

GUIDE MODE

SAVETI I TRIKOVI

**Ranac ili
ruksak?**

Kako izabrati
odgovarajuću opremu?

**Zimske
gadosti**

Opasnosti koje vrebaju
u prirodi

DRY-TOOLING

I KOLO
Slovenačko-
HRVATSKO-
SRPSKOG KUPA

MARKET

Izaberite

**Planinarski ranac
opšte namene**

100% MERINO WOOL ACTIVE WEAR

Woolstar performance garments are made with the finest Australian merino and sewn with Merrow ActiveSeam® technology. They're more durable, more comfortable and made better so that you can look and feel your best during your favorite activities - from the everyday to the extreme.

NOTHING IS MORE NATURAL THAN MERINO WOOL

STAY
WARM DRY COOL

Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / 5. decembar 2018.

→ ULTRA TRAIL

42 Dalmacija ultra trail

Bonum de mero bono (Dobro nam dolazi iz čistog dobra), krilatica grada Omiša nastala za Mletaka, također je moto utrke koja spaja sjajne ljudе, krajolike, povijest, legende...

48 Treking liga Srbije

Planinarsko trkački tim PEK „Gora“ iz Kragujevca pobednik je ovogodišnje TLS koja se organizuje pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Srbije...

→ TREKING

90 MARKET Izbor planinarskih rančeva raznih veličina i zapremine

TEHNIKE

20 Guide mode

Instruktor alpinizma Obrad Kuzeljević

KES „ARMADILLO“

28 Dry-tooling

I Kolo Slovenačko-hrvatsko-srpskog kupa u draj tulingu i takmičarskom penjanju u ledu...

BICIKLIZAM

34 Tragovima

heroja

Članovi Biciklističke sekcije PD „Vučji zub“ iz Trebinja organizovalo pokloničko

biciklističko putovanje „Trebinje - Kajmakčalan - Solun 2018. ...“

PLANINARENJE

54 Komovi

U organizaciji PD „Kinda“ iz Kikinde, šarolika vesela družina i dragi prijatelji krenuli su u posetu starim znamcima - crnogorskim vikend na najbolji mogući način, u prirodi...

62 Orijen

U organizaciji PD „Vučji zub“ iz Trebinja izveden 15. Uspon na Vučji zub i vrhove Orjena...

70 Istočni Rodopi

Grupa planinara iz Kragujevca, članova PD „Žeželj“ posetila planine istočnih Rodopa u severnoj Grčkoj:

Orvilos, Vrontous i Menikio...

78 Visitor i Zeletin

Grupa od četrdesetak planinara iz Srbije krenula je ka istoku Crne Gore da iskoristi vikend na najbolji mogući način, u prirodi...

LAVINOZNO!

84 Lavinozno o

lavinama

Stiže nam zimska sezona, a sa njom i zimski usponi...

SAVETI I TRIKOVI

98 Ranac ili ruk-sak?

Kako izabrati odgovarajuću opremu?

104 Zimske gadosti

Opasnosti koje vrebaju u prirodi

EKOLOGIJA

110 Srbija u plamenu

Protivzakonito paleći suvu vegetaciju građani dovode u opasnost hiljade biljnih i životinjskih vrsta, retka staništa, zaštićena područja, privatnu imovinu, pa i ljudske živote...

PUTOVANJA

118 Gde se u Rusiji nalazi „grad mrtvih“

122 Eljton - najveće slano jezero u Evropi koje su voleli ruski carevi

116 Nov ekološki serijal

Ser Dejvid Atenboro narator nove Netfliksove serije „Naša planeta“...

PUTOVANJA

118 Gde se u Rusiji nalazi „grad mrtvih“

122 Eljton - najveće slano jezero u Evropi koje su voleli ruski carevi

100% MERINO
WOOL ACTIVE WEAR

„Planina, kao sastavni deo mog života, predstavlja veliki izazov. Za taj izazov i probijanje sopstvenih granica neophodna je kvalitetna garderoba. **MERINO** vuna je nešto bez čega je ne odlazim na ekspedicije, penjanje, pešačenje. Njeni benefiti su zadržljivi. Ona diše i reguliše temperaturu našeg tela i u ekstremnim uslovima, ne stvara neprijatne mirise, odvlači vlagu i pruža udobnost, a ne osećaj sintetike i vlage. Uz **MERINO** ja penjem sigurnije..“

KRISTINA DIMITRIJEVIĆ

Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

100% MERINO
WOOL ACTIVE WEAR

OD SVAKODNEVNOG DO EKSTREMNOG

SEAMLESS
MERINO
WOOL

SEAMLESS
MERINO
WOOL

Merino world
WOOL PERFORMANCE

Facebook: merino world
Instagram: merino.world
www.merinoworld.shop

www.popustinaputovanja.rs

NAJPOVOLJNIJI ARANŽMANI NA JEDNOM MESTU

Postanite

PATREON

podržite naš rad

DONIRAJ
PayPal

MOJA PLANETA 75 • decembar 2018. - januar 2019.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Marica Puškaš

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, Pixabay, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

smartART

Izdanje je besplatno i distribuiraju se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari broevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adresi: www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvod] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. - Online izd. - Elektronski časopis. - 2010, br. 1 - . - Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Register javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:
DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljaju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

ČITAJTE NAS PREKO SMARTPHONEA

Naše novine takođe možete da čitate koristeći aplikaciju NOVINARNICA.NET (za android operativni sistem), a magazin potražite u kategoriji besplatne novine. Aplikaciju možete da skinete na sledećem direktnom linku:

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

SLEDEĆI BROJ MAGAZINA „MOJA PLANETA“ IZLAZI 1. FEBRUARA 2019.

POTRAŽITE NA:
www.mojaplaneta.net

Pronadite svoje
mesto na planini

ADRESAR PLANINARSKIH DOMOVA
IZ CELOG REGIONA NA JEDNOM MESTU

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete
skinuti sa Internet adresi:

www.mojaplaneta.net

na linku ARHIVA

Pravi ugao...

AKTIVNE MAJICE NA DUGE RUKAVE

Majice su u **TRI** kolorne varijante, crna, crvena i narandžasta i dva kroja, T-shirt (muška) i strukirana (ženska).
Raspoloživost veličina: S, M, L, XL, 2XL.

Kod porudžbine je potrebno je da napišete: ime i prezime, adresu, broj telefona, veličinu majice, boju majice (crna, crvena ili narandžasta), krov (klasična T-shirt - ravna, ili malo strukirana - ženska) i količinu.

Detaljnije informacije na: www.mojaplaneta.net/u-ponudi-aktivne-majice-na-duge-rukave

Narudžine šaljite na mail: magazin@mojaplaneta.net
MAJICE NISU U STALNOJ PONUDI. Porudžbine ćemo primati do 12. decembra.

Cena:
1.500 din.
+ poštanski
troškovi

Bjelasica i Komovi, Nacionalni park „Biogradska Gora”

Razmer: 1:60.000

Format: 66 x 94 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti planina Bjelasica i Komovi prikazana je granica nacionalnog parka Biogradska Gora sa granicom zaštićenog područja.

Na poledini karte date su turističke informacije sa fotografijama i tekstovima o planinama Bjelasci i Komovima, nacionalnom parku i gradovima Kolašin, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane i Andrijevica, koji se nalaze na obodu planine Bjelasice.

Cena: 450 din. + PTT

Stara planina, park prirode

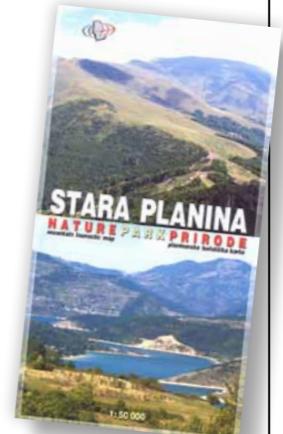
Razmer: 1:50.000

Format: 67 x 96 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti područja Stare planine i Pirotu prikazano je područje parka prirode Stara planina sa granicama rezervata I i II stepena zaštite i lokacijama turističkog sadržaja. Na poledini karte date su fotografije i podaci na srpskom i engleskom jeziku o odlikama oblasti Stare planine, flori, faunu i vegetaciju ovog područja i turističkim objektima i izletištima. U prilogu je data karta područja parka prirode i turističke regije u sitnijoj razmjeri.

Cena: 450 din. + PTT

Rajac, planinarsko turistička karta

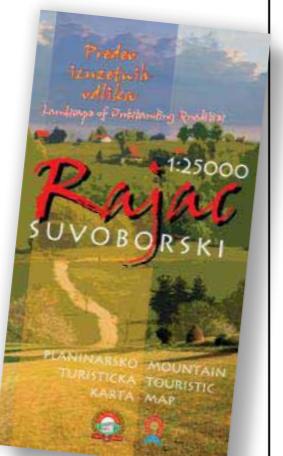
Razmer: 1:25.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Planinarsko turistička karta Rajca izrađena je u saradnji sa Planinarskim društvom „Pobeda“ i na njoj je prikazano šire područje Rajca: od Ljiga na severu do Koštunića na jugu i od Struganika na zapadu do Boljkovca na istoku.

Cena: 450 din. + PTT

Distributer:
magazin „Moja planeta“
Karte možete naručiti na e-mail:
magazin@mojaplaneta.net

RADAN i okolne planine, planinarsko turistička karta

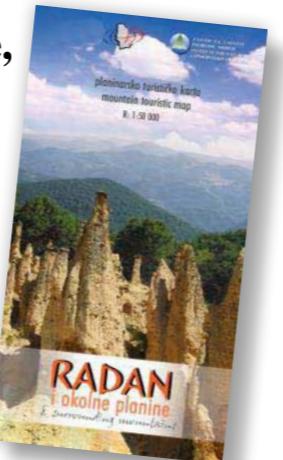
Razmer: 1:50.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazano područje planine Radan planine i okolnih planina. Označeni su Đavolja varoš, Caričin grad i Prolom Banja sa turističkim objektima, stazama zdravlja i lovištima. Na poledini karte dati su osnovni podaci o prirodnoj i kulturnoj baštini i turističkim objektima na tom delu Srbije na srpskom i engleskom jeziku sa odgovarajućim fotografijama.

Cena: 450 din. + PTT

Suva planina i Svrliške planine, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:55.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazana Suva planina i Svrliške planine sa prirodnom i kulturnom baštinom, turističkim objektima i obeleženim planinarskim stazama. Na poledini karte se nalaze fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 450 din. + PTT

Valjevske planine, planinarsko turistička karta

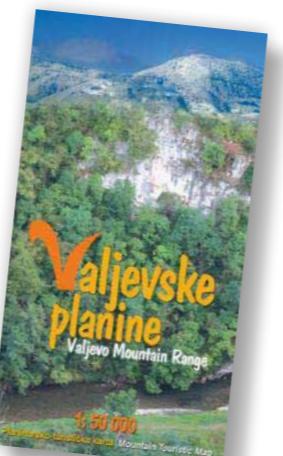
Razmer: 1:50.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazano područje Valjevskih planina sa prirodnom i kulturnom baštinom i turističkim sadržajem. Na poledini karte date su fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 450 din. + PTT

Divčibare, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:6.500

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Karta je izrađena na ortofoto podlozi sa prikazom turističkog sadržaja, planinarskim stazama, označenim vidikovcima i dr. Na poledini karte dat je tekst sa fotografijama o turističkom sadržaju na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 450 din. + PTT

Nacionalni park „Fruška gora”

Razmer: 1:60.000

Format: 96 x 55 cm

Format savijene: 12 x 25 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti prikazano je područje nacionalnog parka Fruška Gora sa granicama zaštićene zone, granicama I, II i III stepena zaštite. Na poledini karte nalaze se informacije o Fruškoj Gori i Sremskim Karlovcima sa fotografijama.

Cena: 450 din. + PTT

Vlasina, predeo izuzetnih odlika

Razmer: 1:30.000

Format: 97 x 96 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Karta prikazuje područje Vlasinskog jezera sa širim okruženjem, zaštićeno krajem 2005. godine kao predeo izuzetnih odlika „Vlasina“ i kategorisano kao prirodno dobro od izuzetnog značaja za Srbiju. Na poledini karte dat je tekst na srpskom i engleskom jeziku sa podacima o ovom predelu.

Cena: 450 din. + PTT

Nacionalni park „Tara”

Razmer: 1:50.000

Format: 75 x 60 cm

Format savijene: 12 x 25 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti prikazano je područje NP „Tara“ sa rezervatima prirode, planinarskim i pešačkim stazama i turističkim sadržajem. U prilogu su fotografije vrsta biljaka i životinja. Na poledini karte dati su plan grada Bajina Bašta i karta Šarganske osmice, kao i opisi turističkih izletišta.

Cena: 450 din. + PTT

Tel/fax: 021/780 - 537

Mobil: 065/888-08-57

E-mail: ekolist@yahoo.com

www.ekolist.org

*Prodaja u pretplati

20 PLANINARSKO-BICIKLISTIČKIH KARATA FRUŠKE GORE

+ ВОДИЧ СА ОПИСИМА СТАЗА НА 140 СТРАНА

Novo izdanje sa ucrtanim novim stazama Fruškogorskog maratona

Format: 46 x 34 cm

Format savijene: 17 x 15,5 cm

Tekstualni deo: 140 stranica + geografske karte [20 presavijenih listova]

Opis: Koliko ste se puta zapitali, boraveći na Fruškoj gori, kada ste na mnogo mesta oko sebe videli planinarsku markaciju (oznaku na drveću, putu, ogradi), beo krug i crveno srce u sredini: „Šta ovo znači?“ Evo odgovora na to pitanje: To je markacija staza planinarskog maratona na Fruškoj gori, koju smo mi odabrali, kao simbol zdravlja. Ovom markacijom pokriveno je ukupno 19 staza maratona na Fruškoj gori, u ukupnoj dužini od 932,066 km, od čega je 97% staze u šumi. Od sada ne bi smela da postoji dilema kuda koja staza vodi. Uz pomoć ovog vodiča moći će preko cele godine, a ne samo u dane kad se održava planinarski maraton, u vremenu koje vama odgovara, da odaberete bilo koju od staza maratona i da je bez ikakvih teškoća uspešno savladate. Ja vam savetujem da stazu birate uvek prema svojim trenutnim psihofizičkim mogućnostima, i nemojte birati onu koju volite, već odaberite onu koja će vas posle prolaska učiniti srećnijim i zadovoljnijim.

Pred vama je veliki izbor, staza je ukupno 19 i njima je pokriven najlepši deo naše lepotice Fruške gore. Karte koje imate u prilogu ovog vodiča biće vam od velike koristi. U opisu staza maratona često se pominje reč kontrolna tačka (KT), koja je bitna samo u dane održavanja maratona, kada se na posebnoj kontrolnoj knjižici overava prolazak kroz određeni predeo.

Vreme potrebno da se staza savlada, u vodiču je dato uz prepostavku lagane šetnje i uživanja u planini. Dobro fizički i psihički pripremljeni ljubitelji prirode, dato vreme će znatno, znatno skratiti.

Poštovani planinari, maratonci, planinski biciklisti, ljubitelji prirode i rekreacije u njoj, zaljubljenici u Frušku goru, zarazite se prirodom zarad zdravlja – poštujmo prirodu, postignimo nedostizno...

Cena kompleta: 1.000 din + PTT

Karte možete naručiti na mail:
magazin@mojarplanet.net

Potrebno je da nam pošaljete vaše ime, prezime, adresu, broj telefona, koju kartu želite i koju količinu naručujete.

PORUČITE

VIJETNAM

→ UKRATKO O...

Vijetnam je zemlja u jugoistočnoj Aziji na obali Južnog kineskog mora i Tajlandskog zaliva. Graniči se na severu s Kinom, na zapadu s Laosom i na jugozapadu s Kambodžom. Ovo je zemlja bogate istorije i tradicije. Poslednjih 15 godina njena privreda se ubrzano razvija, pa je dobro posetiti je pre nego što počne da liči na druge tehnološke azijske sile.

Hiking u VIJETNAMU

10 staza sa spektakularnim pogledima

U Vijetnamu možete da hodate visokim visoravnima, stepenastim platoima pirinčanih polja i stenovitim planinskim lancima od krečnjaka. Postoje razne težine tura od lakih prešačenja do etno sela i plaže sa zanimljivim pogledom do zahtevnih i dugih hodanja kroz džunglu. U celoj zemlji postoje pešačke staze, nacionalni parkovi i parkovi prirode, te svako može da nađe nešto za sebe u odnosu na želje i fizičku spremnost.

1. Planina Lang Bian

Ovo je jedno od najviših područja u provinciji Dalat, a planina Lang Bian i istoimeni vrh su veoma popularni kod planinara. Nudi mogućnost planinarenja, kampovanja i penjanja na stenu. Ima tri značajna vrha od kojih je najviši 2.287 mnv. Priroda u spoju sa lokalnom kulturom, daju ovom mestu posebnu atraktivnost. Sa vrha Lang Bian može da se vidi grad Dalat u svom sjaju.

2. Sapa

Bez sumnje, ovo je planinarska destinacija broj jedan u Vijetnamu, sa velikim izborom staza. Ipak ne postoji neka posebna koja se ističe već su sve staze dobro povezane, te

se može napraviti trekking različite težine. Sapa može da se pohvali sa nekim od najspektakularnijih planinskih krajolika u celom Vijetnamu i pejzažom koji se sastoji od terasastih platoa pirinč i divnih planinskih sela.

3. Nacionalni park „Ba Be”

Osnovan je 1992. godine, a poznat još i kao Ba Be jezera. Uz lepe predele koje čine duboke doline, gусте prašume, vodopadi i ogromne krečnjačke planine, u centru parka je najveće živopisno jezero u Vijetnamu. U Nacionalnom parku „Ba Be“ ima mnogo pešačkih staza. Najbolji način da doživite i istražite ovu regiju je višednevni izlet. Staze vode preko vodopada i pećina, krečnjačkih planina i pirinčanih polja.

4. Nacionalni park „Cat Tien”

Za posmatranje divljih životinja i planinarenje, preporučujemo Nacionalni park „Cat Tien“ na jugu Vijetnama. Ovdje se nalaze stare zaštićene šume i impresivan broj

divljih životinja. Ako imate sreću, možete videti majmune gibone, neke od 79 vrsta gmizavaca i oko 400 vrsta leptira. Ako ste veoma srećni, možete čak i uhvatiti pogled

tigra ili slona. Za posetu ovom parku je obavezna najava, jer ovo područje dozvoljava samo ograničeni broj posetitelja.

5. Pu Luong prirodni rezervat

Za tišinu seoskih pejzaža, preporučujemo vam posetu parku prirode Pu Luong. Sastoje se od dva paralelna planinska lanca i doline između njih, gde ćete naći slikovite terase pod pirinčem, krečnjačke brežuljke i bioraznolike šume. Kao što je to slučaj u mnogim regijama u Vijetnamu, ovu je takođe najbolje istražiti na višednevnom izletu.

6. Nacionalni park „Cat Ba”

Jednu od najlepših dužih jednodnevnih šetnji možete sebi da priuštite u parku „Cat Ba“, ostrvu u blizini zaliva Ha Long. U Nacionalnom parku „Cat Ba“, postoji planinska pešačka staza u dužini od 18 kilometara. Preporučuje se, iako ne obavezno, okvirno šestočasovni izlet s vodičem. Nagrada za ovaj

uspon je prilika da vidite zanimljiv biljni i životinjski svet kao što su makaki majmuni, cibetke i jeleni, te da uživate u fantastičnom pogledu na okolinu.

7. Mai Chau

Izvodljiv je jednodnevni izlet iz Hanoja. Postoji veliki broj staza za svakoga i sve nivoje kondicije. Preporučuje se planinarenje do grebena krških planina sa zadivljujućim pogledima na doline. Postoji nekoliko različitih dnevnih šetnji dostupnih u parku na koje možete da idete sami ili sa lokalnim vodičem.

9. Cao Bang

Jedna od najvećih planinarskih destinacija u Vijetnamu, Cao Bang je severna pokrajina koju karakteriše planinski krajolik. S njegovim krečnjačkim planinama, dubokim

8. Nacionalni park „Cuc Phuong”

Ovo je najstariji i najveći nacionalni park u Vijetnamu, osnovan 1962. godine. Nacionalni park „Cuc Phuong“ jedno je od najvažnijih područja za očuvanje prirode. Odlikuje ga velika bioraznolikost starih šuma i krečnjačkih planina.

klancima, pirinčanim terasama, veličanstvenim vodopadima i vijugavim rekama, pogledi su fantastični bilo gde u regiji. Jedna od najlepših planinarskih šetnji u Cao Bangu je ona koja se nalazi pored vodopada Ban Gioc, na granici s Kinom. Staza nije previše teška i izuzetno je atraktivna.

10. Brdo Ba Na

Staze koje se nalaze na Brdu Ba Na spadaju u lake, ali vrlo slikovite. Ovo je nešto poput tematskog parka sa repilicom francuskog kolonijalnog grada i žičarom. Iako su ove staze lagane i komercijalne pružaju se lepi pogledi na pejzaže i vodopade i vredi ih posetiti.

U
X
Z
E
H

Instruktor alpinizma Obrad Kuzeljević

GUIDE MODE

U ovaj sistem možemo namestiti spravicu da naglo zakoči uže i tako zaustavi pad drugog penjača, naravno ovaj sistem ne smemo koristiti kad se radi o osiguravanju prvog penjača, iz istih razloga zbog kojih su blokirajuće sprave ne koriste u alpinizma...

Većina spravica za osiguranje i spuštanje, poznatih proizvođača i novijeg datuma po pravilu ima (autoblok) guide mode. Guide mode je u stvari sistem u koji možemo namestiti spravicu da naglo zakoči uže i tako zaustavi pad drugog penjača, naravno ovaj sistem ne smemo koristiti kad se radi o osiguravanju prvog penjača, iz istih razloga zbog kojih su blokirajuće sprave ne koriste u alpinizmu. Po sili koiu bali (druzi) penjač vrši na uže i opremu možemo reći da se radi o sedanju u opremu a ne o pravom padu. Prednost guide moda je u tome što penjač koji osigurava ima obe slobodne ruke i ukoliko ima potrebe može odmah pristupiti spašavanju palog partnera. Dok izvlači uže i osigurava slobodnom rukom može da slaže uže, gleda i planira nastavak rute penjanja i slično.

KAKO GUIDE MODE FUNKCIONIŠE

Sprava ima poseban otvor za kačenje karabinerom u štand, a princip protoka užeta je da uže na kojem je navezan drugi penjač ide preko užeta koje je slobodno i koje napredovanjem penjača izvlačimo. U slučaju pada uže na kojem je penjač pritiska i štipa sloboden kraj i time blokira proklizavanje užeta unazad. Da bi sistem pravilno funkcionsao sa zadnje strane sprave dodajemo, ukopčavamo još jedan veći karabiner, po pravilu tipa HMS. Dužina pada uslovljena je samo dinamičkim osobinama užeta i težinom penjača. Kao osnov za izradu ovih sprava, uzeta je alpska pločica koju su koristili italijanski vodiči zbog čega je i ceo sistem zadržao naziv vodički mod. U svojoj prvobitnoj formi pločica je imala uzdužni slot 10-11 mm i širi zbog lakšeg provlačenja vodičkog užeta, a na oba kraja pločice po dva otvora,

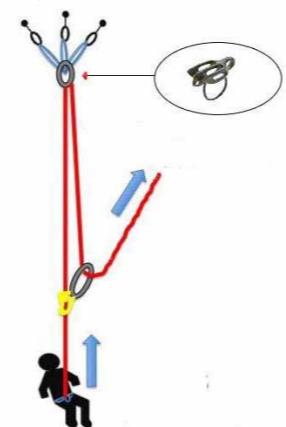

jedan za ukopčavanje na štand i drugi za rasterećenje sistema i spuštanje. Kasnije je dodat još jedan slot za trojnu navezu (simultano penjanje).

Na slici je prikazana pločica savremenog izgleda, koju vodiči i neki alpinisti rado koriste, ali treba napomenuti da zbog širine slotova ne bi smeli koristiti užad tanju od 10 mm. Mana im je i to što nisu praktične ili je dosta teško abzajlovati sa njima i ne mogu se koristiti za osiguravanje prvog penjača. Kako rekosmo, bez sprava koje imaju guide mode nije moguće simultano penjanje i uopšte penjanje sa half užadima. Nije cilj da sad objašnjavamo penjanje trojne naveze ali želim da vidite da u ovom načinu penjanja ove sprave nemaju alternativu.

Sistem jednostavno funkcioniše: izvlačimo labavo uže, znači uže penjača koji napreduje, kad drugi penjač krene izvlačimo njegovo uže a svo vreme su oba osigurana i pad je, kako rekosmo, sveden na sedanje u opremu. Problem jedino nastaje ukoliko se neko od njih prilikom pada povredi, ali znamo da je to uvek problem. Sprava sa ovim blokirajućim modom i tu ima prednost ali je to neka druga tema.

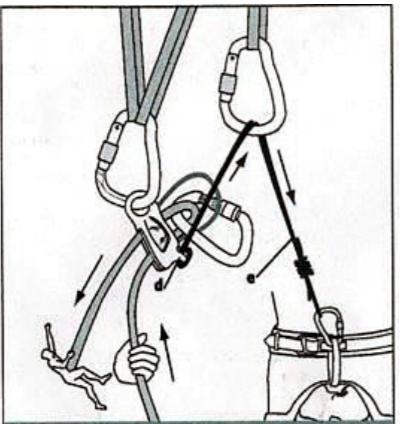
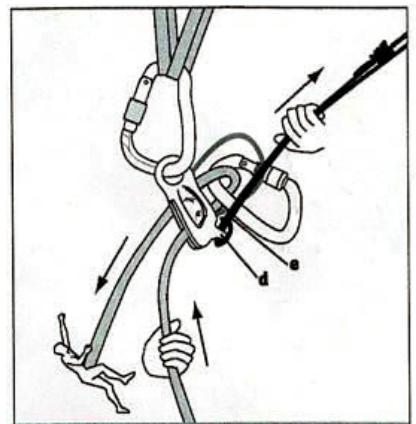
Kad smo kod spašavanja partnera, a konkretno kod izvlačenja palog partnera, sprave u guide modu skraćuju postupak prelaska u sistem „Sveti Bernard“ ili „Straus“. Ne moramo da dodatno blokiramо spravu, pravimo pletenicu, skidamo spravu, pravimo garda čvor, već direktno pravimo Z sistem rasterećenja

1:3, 1:5 ili 1:7 i pristupamo izvlačenju u sistemu „Sveti Bernard”. Slično je i kod „Strausa“. Ova prednost u brzini pravljenja sistema nekad može biti od ključne važnosti. Druga stvar je bezbednost sa aspekta užeta, jer izbegavamo trenje raznih čvorova i njihovo abrazivno dejstvo na košuljicu užeta, kao i velika štipanja užeta na maloj površini a koja se dešavaju kod primene garda čvora.

Mana ovih spravica kada su u guide modu jeste malo teže popuštanje zategnutog užeta, a ova potreba je dosta česta. Nekad je potrebno da penjač pravi varijante u smeru, da se spusti i obilazi prepreku ili kad se radi o povredi i potrebno je da se povređeni

spusti na polaznu tačku ili na neku policu a neretko i do sigurnog ankerisanog mesta u steni.

Spuštanje se vrši na taj način što se ispravljanjem spravice, oslobađa pritisak na slobodno odnosno izvučeno uže i ono pod dejstvom težine penjača kreće unazad. Postavlja se pitanje kontrole takvog proklizavanja i vraćanja penjača unazad, nekad je potrebno samo nekoliko centimetara a ne retko i nekoliko metara. Brzo i nekontrolisano spuštanje može da izazove dodatno

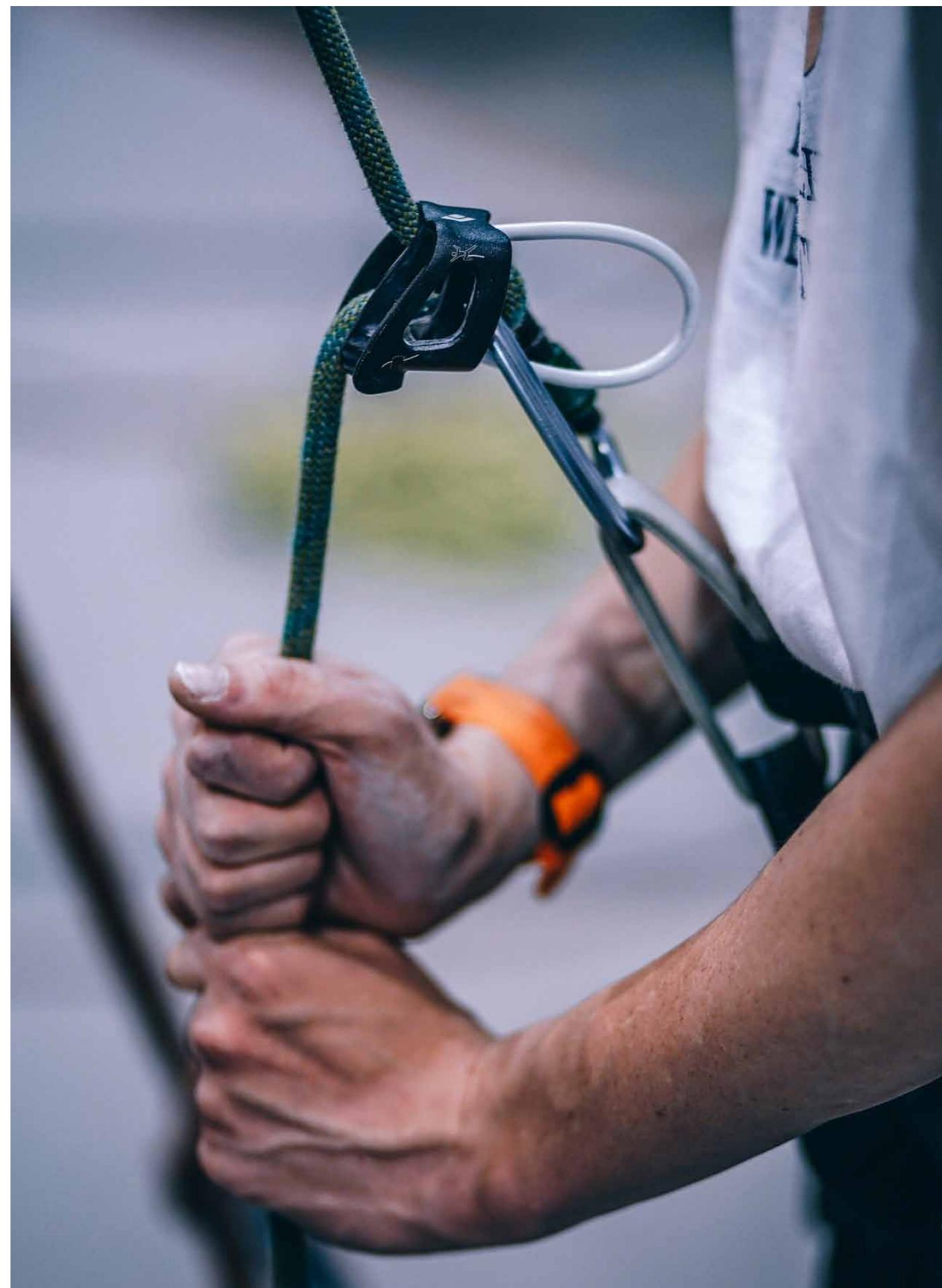
povređivanje ili prolazak niže od tačke na kojoj smo trebali da zaustavimo partnera. Postupak spuštanja se radi na više načina i to karabinerom ili prusikom kao na slici.

Kada to radimo prusikom ili nekim drugim pomoćnim užetom, spravu ispravljamo rukom ili telom. I prvi i drugi način treba uvežbati u kontrolisanim i bezbednim uslovima. Ja lično više i češće primenjujem drugi način i oslobođam spravicu telom jer je potrebno manje snage a kontrola proklizavanja je bolja. Ipak, najviše koristim sistem spuštanja samo sa karabinerom a ako iz bilo kojih razloga, npr. deblja užad, oštiri ugao na spravi gde užad vrše frikciju i sl. ako to slabo funkcioniše tek onda ubacujem prusik, kako rekoh kontrolu proklizavanja radim telom.

Bez obzira o kojoj spravi se radi, pravilna orijentacija sprave u štandu mora da bude bez greške. Najčešća greška nastaje kod traverziranja gde uže izvlačimo nadole a opterećenje izazvano padom opterećuje uže i povlači spravu na stranu.

Važna napomena je da se sve ove sprave kod osiguranja lidera (prvog penjača) postavljaju u normalni „standard“ mod da bi se izbeglo naglo zaustavljanje eventualnog pada. Dosta proizvođača pravi sprave koje imaju samo guide mode. Možete ih koristiti za osiguravanje drugog sa štanda i za abzajl ali morate imati drugu spravu za osiguravanje lidera. Neke od sprava kao Raveltikov „refleks“ imaju promenljiv otvor (slot) za half i jednostruka užad. Promena otvora za half i jednostruku užad se vrši ključem, kući ili u domu, ali zamislite da imate potrebu da to morate uraditi neposredno na penjalištu.

Sve sprave koje imaju guide mode, imaju i druge prednosti i mane, treba ih upoznati prema deklaraciji proizvođača ali i isprobati u bezbednoj sredini.

KES „ARMADILLO”

I Kolo Slovenačko-hrvatsko-srpskog kupa u draj tulingu i takmičarskom penjanju u ledu...

DRY-TOOLING

Prvo Kolo Slovenačko-hrvatsko-srpskog kupa u draj tilingu i takmičarskom penjanju u ledu održano je u subotu 3. novembra na steni Kablara u Ovčar Banji. Tačno pre godinu dana, Planinarski savez Srbije i KES „Armadillo“ iz Čačka po prvi put su bili domaćini jednog kola takmičenja na istom mestu, a ove godine, uz nove smerove i poznata draga lica očekivali smo još jedan lep sportski događaj.

Okupljanje i prijava takmičara odvijala se u restoranu „Dom“, a nakon formalnosti krenuli smo stazom do dobro poznatog mesta

u blizini Devojačke stene. Sa nama su krenuli pripadnici Hitne pomoći Čačak i Gorske službe spasavanja Srbije, koji su se brinuli o bezbednosti svih učesnika i posetilaca takmičenja.

Smerove za takmičenje je opremio Petar Šunderić, a sudijska trojka bila je u sastavu Branko Ivanek – glavni sudija (SLO), Breda Bibić (SLO) i Danijela Babović (SRB).

Takmičenje je otvorio prigodnim obraćanjem predsednik Planinarskog saveza Srbije Iso Planić.

Prvo su se odvijale kvalifikacije za žene, kroz tri smera, a učestvovalo je pet takmičarki. Ove godine po

prvi put su nastupile Katja Brunec (AO „Kranj“) i Sara Pirnat (SPK „Spartak“). U muškoj konkurenciji nastupili su dobro poznati takmičari iz predhodnih sezona, a jedini debitant je bio Miha Habjan („Akademski“ AO). Muškarci su, takođe penjali tri kvalifikaciona smera, a učestvovalo je ukupno devet takmičara.

Atmosfera je bila odlična, a obzirom da se lokacija za takmičenje nalazi skoro 35 minuta hoda od najbližeg puta, prisustvo velikog broja gledalaca, među kojima je bilo i mnogo dece, davalo je podstrek svim takmičarima.

Posle sjajnih penjačkih nastupa, i mnoštva atraktivnih figura, što u penjanju, što pri padovima, stigli smo do finala.

U finalu, u ženskoj konkurenciji, Katarina Manovski i pored odličnog nastupa u kvalifikacijama ne uspeva da pređe prvi detalj u smeru. Umor je učinio svoje i osvaja treće mesto. Katja Brunec, iako joj je ovo prvo takmičenje, pravom sportskom borbom uspeva da zauzme drugo mesto. I ove godine na pobedničkom tronu je bila Maja Šuštar, koja je uspela da ispenje finalni smer do kraja, kao i uvek priuštila nam je atraktivan nastup.

Kod muškaraca slična situacija kao i prošle godine. Napetost se oseća u vazduhu, ali svi finalisti neustrašivo kreću sa više ili manje uspeha. Očigledno je da su svi napredovali od prošle godine, među njima posebno Milan Makojević koji osvaja treće mesto. Mario Musulin, nakon prošlogodišnjeg nastupa u kojem je ispaio na prvom hvatu, ulazi i uspeva da ispenje za drugoplasirani rezultat. Prošlogodišnji

KES „ARMADILLO”

pobednik, Jaka Hrast, ponovo je najbolji, ali ni on ne uspeva da ispenje smer do kraja.

Opšti utisak svih je da su svi takmičari na mnogo višem nivou nego prošle godine, tako da se nadamo da će sezona biti veoma uspešna.

Za bezbednost takmičara bri-nuli su se osiguravaoci Marija Milosavljević, Bratislav Mihajlović i Vladan Ljubić, a tehnički tim predvo-dio je Petar Šunderić.

Članovi KES „Armadilo“ brinuli su o okrepni svih učesnika i posetilaca, a sponzori su bili pekara „Pons“ iz Čačka i kompanija „Zlatiborac“.

Takmičenje se završava u planiranom roku i silazimo ponovo u restoran „Dom“ gde se odvijala dodela nagrada i priznanja. Za prva tri mesta su bili obezbeđeni pokloni od kompanije „Šaljić melemi“, restorana „Dom“, a svi takmičari su dobili i prigodne poklone od Plani-narskog saveza Srbije i kompanije ACECO iz Čačka.

U prijatnoj atmosferi restorana „Dom“ dodata nagrada završila se ručkom u organizaciji KES „Ar-madilo“.

Nestrpljivo očekujemo takmičenje u Hrvatskoj, na Ravnoj gori, i evropski kup, koji će se održati u Sloveniji, u Domžalamama, gde ćemo se ponovo družiti i odmeriti snage u ovom sjajnom sportu.

DANIJELA BABOVIĆ

REZULTATI:
[HTTPS://GORSKI-SPORTI.PZS.SI/SHS_REZULTATI.PHP?PID=5](https://GORSKI-SPORTI.PZS.SI/SHS_REZULTATI.PHP?PID=5)

Σ Tragovima HEROJA

Članovi Biciklističke sekcije Planinarskog društva „Vučji zub“ iz Trebinja organizovalo pokloničko biciklističko putovanje „Trebinje – Kajmakčalan – Solun 2018.“...

Članovi Biciklističke sekcije Planinarskog društva „Vučji zub“ iz Trebinja krajem septembra ove godine organizovali su pokloničku biciklističku vožnju Trebinje – Kajmakčalan – Solun. Vožnja je organizovana u sklopu proslave stogodišnjice probora Solunskog fronta i završetka Velikog rata.

Ideja za odlazak na biciklističko putovanje u Solun rođila se 2016. godine, kada smo vozili pokloničku vožnju do Krfa, kako bi se poklonili sjenima heroja stradalih u „Albanskoj golgoti“ 100 godina ranije.

Podsjećanja radi, na početku rata 1914. i 1915.

godine, posle niza legendarnih uspjeha protiv Austro-Ugarsaca na Drini, Ceru i Kolubari, Srpska vojska nije imala dovoljno ljudstva, naoružanja i opreme da se dalje nosi sa višestruko brojnijom i opremljenijim neprijateljem, pa je usledilo strateško povlačenje. Kompletna vojska, uprava, vlada, rezervi, veliki broj civila, vremešni kralj Petar... gotovo cijela država je izašla iz same sebe i uputila se pješke, u zimu 1916. godine, preko crnogorskih i albanskih vrleti prema obali Jonskog mora, a posle mnogo peripetija, uz pomoć saveznika, na oporavak na Krf i Bizertu. U toj golgoti izmoreni, promrzli i

izglednjeli, pretrpili su nesagledive gubitke u ljudstvu u sniježnim planinama, močvarama, i sahranjivani na ostrvu Vido i Plavoj grobnici. Neprijatelj je smatrao da je Srpska vojska prestala da postoji.

Posle samo nekoliko mjeseci oporavka na Krfu, ista vojska, u septembru 1916. godine uspijeva da osvoji stratešku kotu na 2.524 mnv – Kajmakčalan! Na taj način opet stupa na tlo svoje države, te Kajmakčalan postaje „Kapija slobode“. Ostaje zapisano da su bugarski vojnici; kada je krenuo nezadrživi juriš srpske pješadije, i kad su shvatili da je sa druge strane vojska, za koju su smatrali da je uništena, u panici vikali: „Bježite živi, idu mrtvi“!

Konačan probor fronta desio se 1918. godine. Srpska vojska preko Kajmakčalhana, uz podršku saveznika, probija Solunski (Južni, Makedonski) front. Bugarska je momentalno kapitulirala. U narednih 40-ak dana sledi prodor od više od 600 km. Vojska otpisanih oslobođa svoju zemlju a zatim i komšijske zemlje - od Kajmakčalana do Karavaki, okončava se Veliki rat, a tri carstva odlaze u istoriju.

Dakle, nakon pomenutog pokloničkog putovanja preko Albanije na Krf, ostrvo Vido i „Plavu grobnicu“, logičan slijed je bilo pokloničko biciklističko putovanje u Solun - s dva cilja: da pohodimo vrh Kajmakčalana, kotu 2.524 i poklonimo se „div junacima“ na „Kapiji slobode“, te da u Solunu prisustvujemo ceremoniji proslave 100 godina od probora Solunskog fronta na

Vojnom groblju - Zejtinlik. Motiv više je i činjenica da je u redovima srpske vojske u proboru fronta učešće uzeo i veliki broj dobrovoljaca sa područja Hercegovine, a neki su zanavijek ostali na bojnom polju.

Slijedio je period višemjesečnih fizičkih priprema, organizovanja i detaljnog planiranja, animiranja sponzora... Broj zainteresovanih članova je varirao obzirom da se zadugo nije znao tačan datum ceremonije u Solunu, zatim zbog radnih i ličnih obaveza i eventualnih vremenskih neprilika. Konačno, utvrđivanjem termina proslave u Solunu za 29. septembar, za put se odvazišo deset članova naše sekcije – osam biciklista i dva člana pravnje. Na put su krenuli: Željko Mirdinja, Danko Karić, Vlado Ružić, Mićo Milošević, Petar Spaić, Petar Vukanović, Srđan Domazet i Mitar Miljković – biciklisti; Jovan Prcović i Žarko Vučić – pravnja, kombi sa opremom i potrepštinama za put, koji će nas vratiti nazad. Posebno treba napomenuti da su četvorica biciklista maloljetni – Petar Spaić, Petar Vukanović i Srđan Domazet su srednjoškolci, a Mitar Miljković učenik osnovne škole (u novembru je napunio 14 godina). Početak uliva nadu da smo dostojni slavnih predaka. Sve je bilo spremno, još samo da odvezemo.

PRVI DAN

Polazimo u zoru 23. septembra, simbolično iz centra grada, sa Trga slobode, ispred spomenika herojima Ve-

likog rata - „Herojima za Slobodu“. Ispraća nas nekoliko članova društva i novinari, kao i roditelji mlađih biciklista. Kilometarski najduža etapa protiče po planu. Najteža dionica slijedi već nakon 15-tak kilometara vožnje – uspon na Ilijino brdo (1.034 mnv), uz napomenu da smo startovali sa 276 mnv. Vozimo preko Crne Gore (Nikšića i Podgorice), etapu dugu oko 180 km završavamo u Skadru, u Albaniji. Ovu dugu etapu smo vozili bez pratnje, koja je odsustvovala iz opravdanih razloga, i priključila se u Skadru spremna za dalje etape.

vozi auto-putem na kome je saobraćaj blago rečeno haotičan.

TREĆI DAN (25. SEPTEMBAR)

Jutro posle kišne noći u Elbasanu ne obećava lijep dan. Polazimo ka Ohridu, praćeni jakim vjetrom u lice. Prinuđeni smo okretati pedale i na nizbrdicama, ostalo da se i ne spominje. Planirana lagana dionica nam je zadala dosta više napora nego smo očekivali. Savlada-vamo i veliki uspon (12% na nekim mjestima) dužine

osam kilometara na izlazu iz Albanije prema Makedoniji. Konačno, nakon graničnog prelaza ulazimo u Strugu i završavamo etapu u Ohridu. Tek sad shvatamo kako nam se jučerašnjih 40 neplaniranih kilometara itekako isplatio. Iako išamarani vjetrom svi smo dobro podnijeli put i vožnju, i jedva dočekali da se relaksiramo i šetnjom obidemo prelijepi Ohrid na obali „makedonskog mora“.

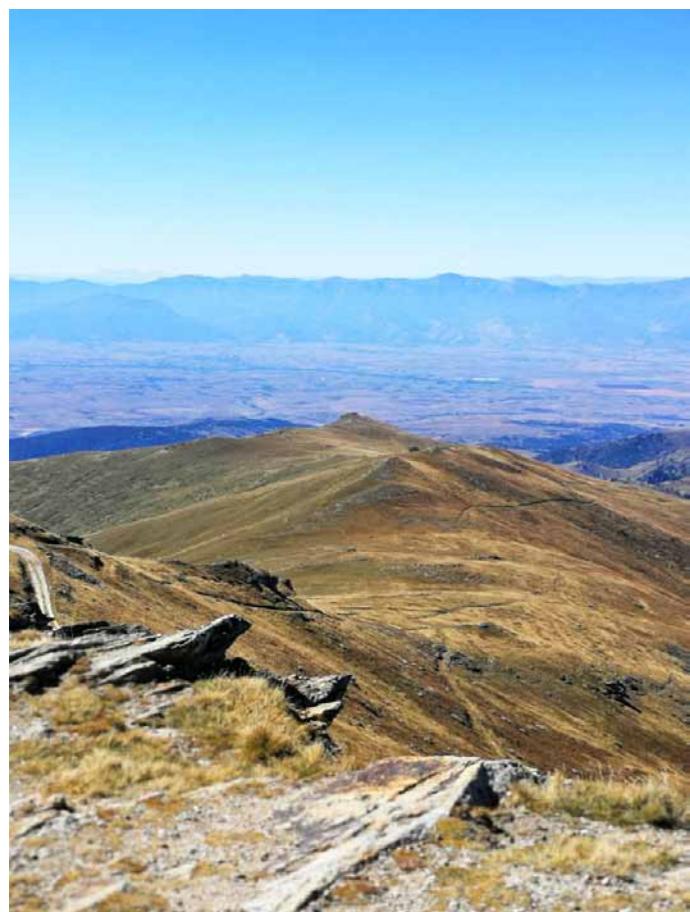
ČETVRTI DAN (26. SEPTEMBAR)

Krećemo iz prohladnog Ohrida ornati i upakovani u

nekoliko slojeva odjeće. U startu etape nas je dočekao niz uspona i spustova u rejonu Ohrida, Resena i Bitole. Usput smo prinuđeni pronalaziti alternativna rješenja za vjetar i neočekivan mraz (izolatore - najlon kese, higijenske rukavice...). Napuštamo Makedoniju i ulazimo u Grčku. Na granici nas dočekuje iznenađenje: ljubazni graničari, šef policije i patrolno vozilo sa rotacionim svjetlima - eskort služba, sa policijcima koja će nam obezbjediti put do kraja boravka u Grčkoj. Naime, u toku priprema za polazak, kontaktirali smo ambasadu BiH u Atini, kako bi kod grčkih vlasti izdejstvovali slobodno kretanje u pograničnoj zoni, obzirom da se sami vrh Kajmakčalan nalazi u Makedoniji, a do istoga se stiže sa grčke strane. A eto – dobili smo i više nego što

smo tražili! Tako nastavljamo put kroz Grčku. Zastajemo kod spomenika Drinskoj diviziji, jedinici koja je osvojila Kajmakčalan. Etapu dugu oko 140 km smo završili u Panagitsi, gdje su nam policajci iz pravnje pronašli odličan smještaj. Da napomenemo, policijska pravnja je narednih dana ostala uz nas, vršeći smjene tokom vožnje, izlazeći u susret svakom našem zahtjevu, a u jednom trenutku nas je čak odbranila od napada ovčarskih pasa.

PETI DAN (27. SEPTEMBAR)

Prohладno i vedro jutro, krećemo ka prvom cilju putovanja - Kajmakčalanu. Prognoze nisu bile obećavajuće, naprotiv. Grčka policijci nas savjetuju da odustanemo od namjere da idemo na planinu visoku 2.524 mnv po hladnoći i jakom vjetru. Ipak, nismo se pokolebali, krećemo! Polazimo iz Panagitse asfaltnim putem, odmah u višečasovni oštar uspon, dug 25 km sa nagibom na pojedinim mjestima i 14%, gotovo nedozivljen za većinu članova. Tako vozimo do grčkog ski-centra Voras na samoj administrativnoj granici sa Makedonijom na oko 2.050 mnv. Dalje više nema puta. Prelazimo zamišljenu liniju administrativne granice i nastavljamo dalje „off road“ vjugavom i raskopanom stazom. Kao da od bitke nije prošao vijek – nailazimo na zaklone, rovove, tranšeje; nalazimo metke, čaure, gelere... koji nijemo pričaju o herojskoj borbi, epskih razmjera na ovom mjestu prije 100 godina. Po jakom vjetru i vedrom danu stižemo do samog vrha Nidže - do Crkve svetog Ilike - spomen kapele „Div junacima“ koju je izgradio kralj Aleksandar u slavu poginulih vojnika na „Kapiji slobode“. Osvojili smo KAJMAKČALAN! Odali smo počast herojima i upisali se u knjigu utisaka. Osjećaj je neopisiv! U posebnoj urni u kapeli nalazilo se i srce velikog prijatelja srpskog naroda - Švajcarca Rodolfa Arčibalda Rajsa, sahranjeno po njegovoj želji sa srpskim borcima. Na urni, oskrnavljenoj u 2. Svjetskom ratu stoe stihovi posvećeni ovom velikom čovjeku:

„Ovde u ovoj urni,
na vrhu Kajmakčalanu
Zlatno srce spava,
Prijatelj Srba iz najtežih dana,
Junak Pravde, Istine i Prava,

Švajcarca Rajsu, kom` nek je slava.“
U nastavku slijedi spust niz planinu i vožnja do Edese, gdje završavamo etapu dugu oko 90 km.

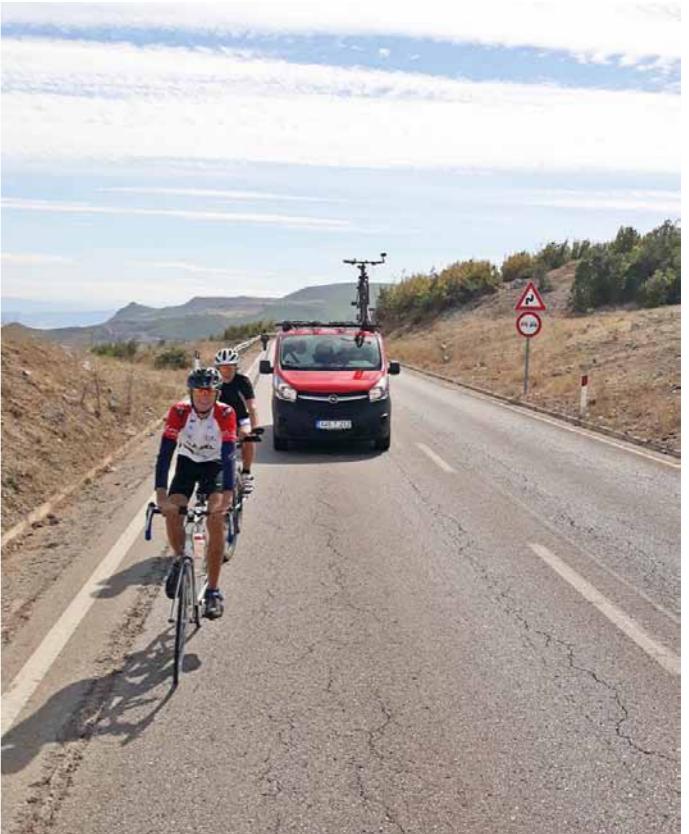
ŠESTI DAN (28. SEPTEMBAR)

Krećemo iz Edese na poslednju etapu planiranog putovanja ka Solunu. Najlakša etapa u dužini od ne-punih 90 km po ravnom terenu nas vodi ka konačnom cilju, destinaciji koja nas privlači rastućim interezitetom kako smo joj se bližili iz dana u dan - Zejtinlik. Na Zejtinliku zatičemo glumce i muzičare na generalnoj probi pred sutrašnju ceremoniju obilježavanja 100 godina od proboga Solunskog fronta, manifestacije na kojoj ćemo prisustvovati. Nakon toga, smještaj u Solunu igrom slučaja (a ništa nije slučajno) nalazimo u neposrednoj blizini Crkve svetog Dimitrija, pa nam se ispunila i želja da cijelivamo svete moštje.

SEDMI DAN (29. SEPTEMBAR)

Solun - cilj nakon 720 km vožnje i gotovo 8.500 metara ukupnog uspona. Centralna manifestacija obilježavanja 100 godina od proboga Solunskog fronta. Zejtinlik. Groblje napravljeno na mjestu gdje je bila glavna poljska bolnica u jeku rata i gdje su se sticajem tih okolnosti sahranjivali prvi preminuli ranjenici. Kasnije je Savo Mihailović dobio zadatak da, koliko je moguće, ekshumira poginule heroje sa drugih lokaliteta širom fronta i opet ih sahrani na Zejtinliku. Savo je postao i čuvar groblja, a naslijedio ga je sin Đuro, pa unuk Đorđe. Vremešni i dostojanstveni čika Đorđe je i danas posvećeni čuvar Zejtinlika, groblja 7.441 srpskog heroja, kao i velikog broja heroja drugih naroda, saveznika u ratu, među kojima najviše Francuza, Italijana, Engleza, Rusa... Na ceremoniji - proslavi stogodišnjice proboga fronta prisutni su visoki zvanici Srbije i zemalja saveznika. Prisutni su i brojni građani i udruženja potomaka, klubovi... Priređen je prigodan kulturno-umjetnički program.

Mnogima smo interesantni zbog načina na koji smo došli u Solun. U ovom poduhvatu podržale su nas i zvanične institucije – Ministarstvo porodice i sporta RS i Kancelarija Predsjednika RS, tako da smo imali i karakter zvaničnih predstavnika Republike Srpske.

Fotografisemo se u majicama koje smo izradili za ovu priliku. „Ponosni i hrabri“ jednostavan slogan na majicama možda najbolje i najtačnije opisuje lično osjećanje kojim smo ispunjeni. Po završetku proslave pakujemo bicikla i ostalu opremu i kombijem krećemo za Solun. Provodimo nekoliko sati obilazeći grad, a u večernjim satima odlazimo do Kalambake, gdje noćivamo.

OSMI DAN (30. SEPTEMBAR)

U jutarnjim satima obilazimo Metore, a zatim polazimo za Trebinje. I pored umora koji nas sustiže, atmosfera u kombiju je na nivou, prepričavamo anegdote sa putovanja, ponosni što smo reprezentovali svoj grad i društvo na jednoj ovakvoj manifestaciji. U večernjim satima stižemo u Trebinje.

TEKST: MIĆO MILOŠEVIĆ

DALMACIJA ultra trail

Bonum de mero bono (Dobro nam dolazi iz čistog dobra), krilatica grada Omiša nastala za Mletaka, također je moto utrke koja spaja sjajne ljudе, krajolike, povijest, legende...

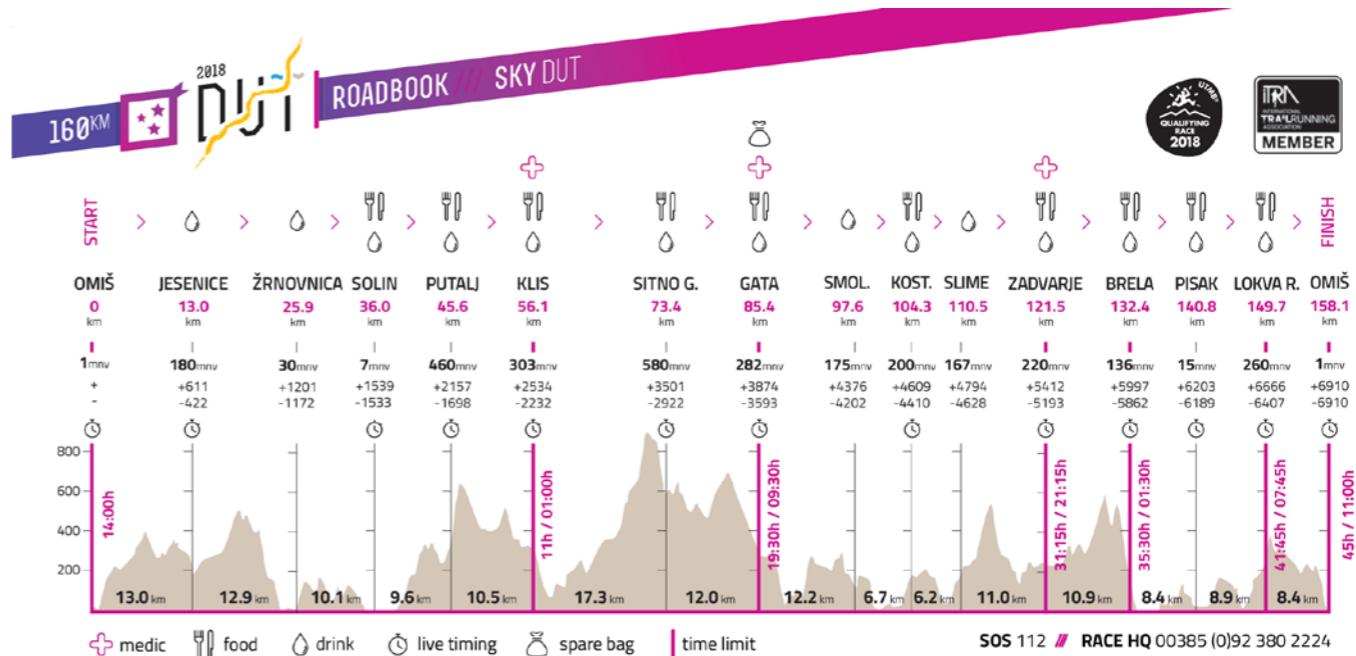
Ručali smo rukama, služeći se samo nožem, po muški, u sjeni drveta bijele murve u najsjajnijem od svih poljičkih kantuna u Kostanju, kod domaćina didića Mate Gojsalića potomka dične Mile Gojsalić. Na trpezi slatke smokve sušene vratom prema gore, Soparnik, lešada, vino i voda. Eter je bio tada, u listopadu, zaglušen cvrkutom ptica i zrikanjem buba. Za leđima nam je šuškalo platinasto lišće Vugave crvene, sorte vinove loze koja je svojom sposobnošću i naporom ljudi ponikla i sačuvana je u ljutu na terasama omeđenima suhozidima podno sunovratnih litica južne Dinare i Biokova. Naokolo se čuo riječni huk, protok zeleni, ponekad smeđe, sivkaste i modre, neobuzdane pa umjerene i na kraju, na ušću u more, blage rijeke Cetine. Krijepio nas je miris crnoga bora, zimzelene tršlje, mrite i brnistre koje su ionako čist i zrak obogaćivale mirisom zdravljia. Tada, prije dvije godine, nakon gozbe pozdravili smo se s domaćinom kuće srdačno, prijateljski, zahvalno i ponizno. Ponajprije sretni zbog darova neposrednog iskustva i nesebične pažnje koja nam je posvećena.

Ove smo se godine, oportunistički, spustili nisko do mora u Omiš. U betonski apartman sa šarenom, deset centimetarskom polistirenskom fasadom, potpuno završenim tek nedavno u turističkim dekadama, na „Obali gusara“. Uvaljeni tik do mora izmiješanog s Cetinom kratili smo vrijeme do željenoga starta utrke prepričavajući i izobličavajući legende o Mletačkoj Republici i Ugarskoj koji su onomad s morske i kop-

nene strane tu umirivali vladare Kačiće. Nametali su oni omiškom knezu Malduku Kačiću svoju upravu, a sve kako bi primirili napade gusara pod njegovom kontrolom na otoke Brač i Hvar i na križare na njihovu putu u ratove po Palestini.

START

Nekoliko stotina metra od Obale gusara i apartmana za spavanje na trgu Svetog Mihovila Arkandela pokraj crkve, grupa trkača i volontera iz SRK „Žuti Šešir“ imala je službeni start trećeg izdanja Dalmacija ultra traila. Ovoga smo se puta raštrkali, svatko na neku od ponuđenih staza. Petar Šokčić i ja odlučili smo se za Sky DUT, utrku od 100 milja. Tomislav Bilandžić proganjio je svoju spremnost primjerenom za Mountain DUT, utrku od 100 km, a Maja Urban za Sea DUT u dužini od 53 km. Utrka Sea DUT je ujedno bila i staza za Prvenstvo Hrvatske u trail trčanju. Članovima „Žutog šešira“ pridružila se ovaj put i Dragana Bekić. Bila je stručni volonter, liječnica, i pazila je na zdravlje trkača na kontrolnim točkama Klis i Zadvarje. Na stazama su se događale različite nepredviđene stvari povezane sa zdravljem i ozljedama natjecatelja. Gospođa Bekić o svome iskustvu rekla je: „Na kontrolnoj točki Klis bilo je više zabavno i nije bilo problema sa ozljedama natjecatelja. Kroz Zadvarje, kao centralnu i tranzicijsku točku utrke, prošli su svi trkači. Kako su staza i uvjeti oko nje vrlo zahtjevni većinom su sudjelovali pripremljeni trkači. Bilo je intervencija povezanih sa ozljedama

koljena, dehidracijom, žuljevima i općom iscrpljenosti. Za nekoliko trkača smo kolegica i ja dali preporuku o prekidu utrke, te je organizator postupio po našem savjetu.“

Natjecatelji su sve na noge i u vremenskom limitu morali proći veliki put gdje se osim u fantastičnoj prirodi planina Kozjak, Mosor, Primorska kosa, Omiška Dinara i Biokovo i rijeka Cetina, Žrnovnica i Jadro moglo uživati u rukotvorinama starih i novih ljudi kao što je antička Salona odnosno Solin koji je trenutno najbrže rastući grad u Hrvatskoj. Tvrđava Klis koju su nakon pada Knina od 1523. godine na desetke puta opsjedali i osvajali Turci Osmanlije, pa Mlečani da bi utvrdi na kraju u drugi plan bacili Francuzi. Sada je ona turistička atrakcija koja je bila kulisa i za seriju „Igra prijestolja“ (Game of Thrones). Podno i oko nje nalazi se čuveno dalmatinsko sportsko penjalište „Markezina greda“.

Utrka prolazi i kroz mjesta i općine Podstrane, Ješenica, Sitno i Srinjine koje su na presudnim izborima za ondašnje Hrvate 1882. godine preglasale skidanje talijanskog jarma s grada Splita.

Na desetak kilometara prije cilja, oko sto pedesetog kilometra, kada smo bili već pomalo umorni i umlačeni, prolazilo se i pokraj Vruje, prirodnog fenomena i otvorene uvale otpriklike na pola puta između Omiša i Makarske. Prema legendi, Hrvati su izišli na Jadran baš ovdje, iznad uvale u Dubcima u VII stoljeću. Vidjevši vlastitim očima i osjetivši svim bićem ljestvu kraljika i raskoš Vruje, naši prapreci presretali su uzviknuli: „More!“ Vruja je od nedavno postala mjesto razdora između eko-aktivista, mještana i poduzetnika koji ovdje izvode građevinske zahvate.

RASKOŠNA U SKROMNOSTI

Na ovoj izrazito uštimanoj i prelijepoj trail utrci u svoj znamenitosti i posebnosti ističe se kraj poznat kao Poljica. More, Cetina i Mosor određuju minijaturnu ali uzvišenu u ljestvu Poljicu. Poljičke katune su Gornja

Poljica (Dolac Donji i Gornje Polje), Srednja Poljica (Kostanje, Zvečanje, Čišla, Gata, Dubrava, Sitno i Srinjine) i Donja Poljica (Duće, Jesenice i Podstrana).

Rodna je ovo zemlja Nikole Miličevića, Jure Kaštelana, Josipa Pupačića i Leopolda Mandića. Mila Gojsalić dična, ali ipak mitska djevojka didičkoga roda rođena je u Kostanju. Njeno nesebično djelo proslavili su u pismu i pjesmi Mirko Rački, Jakov Gotovac i August Šenoa. Kipar Ivan Meštrović izradio je spomenik njenom nježnom junaštvu. Kip sada стоји, utjelovljujući hrabrost i neovisnost poljičke žene, ravnopravno uz dinarski krš i vrleti. Prži ga sunce, šiba ga vjetar i doteče sol iz mora na Brntru ponad Omiša.

Poljica su u povijesti ostala zapamćena po odlučnom čuvanju svoje i baštine hrvatske državnosti. Njenu osobnost nisu prekidali ni novi državnopravni odnosi Hrvatske s Ugarskom, ni borbe s mletačkim osvajačima, ni pohodi Osmanlija, ni strahovanja od gusara, ni pogubna stradanja od kuge i ratova. Taj mali planinski prostor nazivan općinom, župom, knežnjicom i republikom ponosno je čuvao svoju samoupravu i samoodrživost sve do dolaska Napoleonovih korpusa predvođenih Augustom Marmontom koji je u putopisu „Putovanja maršala, vojvode od Dubrovnika“ zapisao: „Poljica nemaju nikakvih komunikacija i mogu se lako braniti. Oni ne plaćaju nikakve poreze, vladaju sami sobom, imenuju svoje činovnike. Pogled na ovu malu zemlju govori u korist njezina načina upravljanja. Ništa ne bijaše pravilnijeg od njihovog poljodjelstva, ništa pitomijeg od njihovih sela.“

Osobnost i odanost Poljici ostala je u ljudima i nakon francuske okupacije. Ona ima i svoju pisano formu u Statutu. Naime, Statut zajednice Poljičana prvi se puta spominje 1333. godine. Prva redakcija statuta sastavljena je 1440. godine na poljičici, a poslije je imao nekoliko redakcija za koje su najzaslužniji popovi glagoljaši koji su oduvijek dijelili život i smrt sa svojim Poljičanima. Statut je razlikovao javno i individualno pravo. Narod

ga je zvao Poštovani. Određivao je opća, ali i pravila ponašanja u svakodnevničici. On svjedoči o želji Poljičana da se zaštite od kraljeve feudalne vlasti te o grčevitu opiranju novijim oblicima društvenog života koja su im nametala povijesna zbivanja. O tome je pjesnik August Šenoa zaneseno pjevao: „Ne pokloni se Polje kralju, duždi, sad klanjat mu se valja goroj nuždi.“

LEGENDA O MILI GOJSALIĆ ZASEBAN STUPAC

Kako bi Poljičane doveo u red, hercegovački sandžak Ahmed-beg je 1530. godine s askerima provalio u Poljica te popalio i poharao Srinjine, Tugare i Gata. Utaborio se Podgradu gdje su stanovnici uvijek sami birali svoga kralja. Lokalna djevojka Mila Gojsalić učinila je tada jedinstven poduhvat. Lažno je pribjegla Ahmed begu i tu činjenicu iskoristila kako bi pomogla svojoj braći i sestrama Poljičanima. Zubljom je potpalila suhi barut u barutani osmanlijskog vojnog kampa. Odjeknula je neviđena eksplozija. Graja Turaka i poturica bila je nečuvena i preostali živi raspuhnuti su kao i bura koja nastaje u Duvanjskom polju, a raspršuje se u more prema Braču i Hvaru. Poginuvi tako s tuđom vojskom, Mila Gojsalić postala je jedna od prvih poljičkih i hrvatskih mučenica. Poljica su se unatoč tomu morala izmiriti s Turcima i konačno priznati tursku prevlast koja je potrajala do mira u Srijemskim Karlovćima kada su ponovno priznali vlast Venecije, do njezine propasti i dolaska Francuza.

Je li taj junački čin poljičke djevojke, koji se možda dogodio 1530. godine, legenda ili stvarnost? To je nebitno. Bitna je činjenica da je Milino ime i junačko djelo ostalo duboko usađeno u svijesti naroda, da se stoljećima prenosi među Poljičanima kao inspiracija koja odgaja, potiče na izvrsnost i intrigira umjetnike.

UTRKA DALMACIJA ULTRA TRAIL

Dalmacija ultra trail je utrka koja se sastoji od četiri po dužini i visini različite trase. Ove godine održano je njeno treće izdanje na kojem je nastupilo približno 750 natjecatelja. Perjanica ovoga sportsko rekreativnog događaja je utrka Sky DUT. To je ruta u dužini od 160 km i 7.000 m visinske razlike (kumulativno 14.000 m). Ona je zamisljena tako da se trčeći i prelazeći ovu rutu upozna istinska bit ovoga dijela Dalmacije - prekrasni krajolici, kraški, ponekad za trkača brutalno zahtjevan teren, uvale, plaže, surove planine, povijest i kultura naroda te način života i svakodnevica mještana. Većinom se u utrci krajobrazi isprepliću kao more, planine, šume, rijeke, ljudi, sunce, mjesec, zvijezde i vedro nebo. Ovu utrku su relativno dobro otrčali Dario Majetić s rezultatom 33:32:39 h i Petar Šokčić, 33:36:57. Petar je o svome iskustvu rekao: „Ovo je za mene ali i za naš klub prva utrka od sto milja tzv. stomažlerica. Teren je bio tehnički vrlo zahtjevan jer se većinom trčalo po kraškom terenu. Dobro pripremljen i sa akumuliranim iskustvom nisam imao većih problema. Možda sam prviš deset kilometara trčao malo brže nego sam trebao pa su mi se privremeno ispraznili energetski depoi te je tijelo prije nego sam očekivao prešlo na metabolizam masti. Negdje oko stotog kilometra dosti-

gao me je klupski prijatelj Dario Majetić te smo utrku izmjenjujući se u tempu završili sa razumnim ostatkom energije.“

Druga po težini je Mountain DUT trasa u dužini 103 km s 4.400 m visinike razlike koja se na glavnu stazu veže na tvrđavi Klis. Na ovoj utrci nastupio je Tomislav Bilandžić-Bill koji nam je prenio dojmove: „Tehnički prilično zahtjevan teren, ne toliko zbog visinske razlike već zbog dalmatinskog krša koji 'ubija' stopala, zglobove, a rastura i sve poznate i priznate modele trail patika. Kamen pod nogama nije čvrst i nabijen kao na nekakvom makadamu, već imate osjećaj da je netko istresao gomile građevinskog materijala pa trči po razbijenim pločicama ili ostacima stakla i betona. Mjestimično sam pomislio da će mi stijena probiti stopalo! Dok sam u subotu trčao kroz taj kraj, ljudi su na nekoliko mjesta brali masline, a ispred lokalnih uljara bilo je stvarno gužva. Uz putove vise zreli plodovi nara, pokoja neobrana smokva ili grozd. Pravo je osjećenje bila dionica uz rijeku Cetinu koja moćno prolazi kroz ovaj kraj. Također, izlazak u Brela i dolazak na samu obalu poseban je užitak – mnogi su mi trkači rekli da su gotovo htjeli odustati od trke i baciti se u more!“

Interesantna je bila i dinamična Sea Dut od 53 km i 2.300 m visinskih. Staza koja starta u Makarskoj i završava u Omišu. Kao klub smo zadovoljni što se možemo pohvaliti našom članicom Majom Urban koja je s rezultatom 6:07:59 u ženskoj konkurenciji bila ukupno treća, te prva Hrvatica. Ovim rezultatom Maja je postala Hrvatska prvakinja u trail trčanju. Najvišim plasmanom izborila je mjesto u trail reprezentaciji, te će u lipnju 2019. godine nastupiti na Svjetskom prvenstvu u trailu u Portugalu. Ona nam je o utrci rekla: „Osjećam se odlično, nisam očekivala tako dobar plasman budući da je staza zahtjevna pogotovo za mene koja u blizini nema niti približno sličnog terena gdje bi se mogla

pripremati za utrku ovog tipa. Krajolici su prekrasni, ali nažalost nisam mogla puno uživati u njima jer je trebalo biti vrlo oprezan i gledati gdje staješ.“

Manje ambiciozne trkače okuplja dvadeset kilometarska Sea DUT sa startom u Dugom Ratu. Sve su utrke certificirane u sustavu ITRA (International Trail Running Association) i kao takve imaju svoju bodovnu vrijednost.

O neposrednoj organizaciji utrke rekla nam je nešto Anamarija Marović iz udruge Dalmacija trails: „Zanimljiva je sama organizacijska konцепцијa DUT-a jer su se za realizaciju ovoga projekta u udrugu

Dalmacija Trails udružile četiri udruge s područja kojim prolazi trasa i to PD Imber, PEU Gata, Udruga Jesenice i TTK Strka.

U projektu Dalmacija ultra trail Grad Omiš je suorganizator i za gradsku upravu ovo je projekt od primarne važnosti. Podupiru ga i u njemu sudjeluju svi turistički uredi i općine na području od Makarske do Kaštela.

Za provući stazu po vrlo teškom, dalmatinskom terenu, očišćeni su deseci kilometra starih zaboravljениh putova koji su nekada bili jedina komunikacija između sela. Kao organizatori ovo smatramo jednim od najvećih vrijednosti i dostignuća projekta Dalmacija ultra traila.

Danas u organizaciji ove utrke sudjeluje stotine volontera. Samo u obilježavanju staze sudjeluje preko 50 trkača s ovog područja koji su zamoljeni da ne trče već da samo pomognu realizaciji utrke. Najveći problem predstavljaju nam nepoznate osobe koje skidaju trake za označavanje puta. Potrebna su nam stalna dežurstva jer osim skidanja trakica ima još gorih slučajeva da ih netko od nesavjesnih prolaznika premjesti i tako nam krivo usmjeri natjecatelje. Nadam se da će što se ljudi budu više upoznavati s utrkom toga biti sve manje. Već su se u nekim selima ljudi angažirali i traže da im ne šaljemo osobe sa strane na dežurstva na kontrolne točke već će oni to sami organizirati i obaviti.“

DARIO MAJETIĆ

TRIJUMF Kragujevčana u TLS

TREKING

Planinarsko trkački tim (treking tim) PEK „Gora“ iz Kragujevca pobednik je ovogodišnje Treking lige Srbije koja se organizuje pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Srbije...

Planinarsko trkački tim (treking tim) PEK „Gora“ iz Kragujevca pobednik je ovogodišnje Treking lige Srbije koja se organizuje pod pokroviteljstvom

Planinarskog saveza Srbije. Za Kragujevčane je ovo druga titula ekipnog prvaka države u poslednje tri godine od kada su aktivni učesnici ovog takmičenja, što je zaista veliki uspeh.

U prvoj godini takmičenja u planinskom trčanju osvojena je titula 2016. godine, drugo mesto 2017. i opet ekipno prvo mesto ove godine.

U poslednjem sedmom kolu, koje je održano na izletištu Grza, u organizaciji Planinarskog kluba „Javorak“ iz Paraćina, treking tim PEK „Gore“, nastupio je u najjačem sastavu i osvojio 75 dodatnih bodova, čime je osigurao prvo mesto u generalnom plasmanu i titulu ekipnog prvaka Srbije.

Drugo mesto u generalnom plasmanu pripalo je

ekipi Planinarsko alpinističkog kluba „Mosor“ iz Niša, a treće Planinarsko sportskom klubu „Balkan“ iz Beograda.

Kada je u pitanju individualni plasman, Snežana Đurić osvojila je titulu prvakinje Srbije u ženskoj konkurenciji u planinskom trčanju. Ovo je inače treća godina zaredom kako jedna članica PEK „Gore“ osvaja titulu u konkurenciji žena. Pre Đurićeve to su bile Marija Nešić 2016. i Ivana Cenerić 2017. godine.

U muškoj pojedinačnoj konkurenciji najbolji plasman je ostvario Batočinac Marko Jovanović, zauzevši treće mesto.

Za Kragujevčane je ovo druga titula ekipnog prvaka države u poslednje tri godine od kada su aktivni učesnici ovog takmičenja, što je zaista veliki uspeh.

U prvoj godini takmičenja u planinskom trčanju osvojena je titula 2016., drugo mesto 2017. godine i opet

1. Kolo Kosjerić

ekipno prvo mesto u 2018.

Inače, ovu sezonu u Treking ligi Srbije je obeležio rekordan broj učesnika – oko 300 do 500 takmičara po kolu, što dovoljno govori o povećanoj popularnosti ovog takmičenja. Konkurenčija je bila izuzetno jaka, pa samim tim i uspeh kragujevačkog kluba više dobija na značaju.

Kapiten treking tima PEK „Gore“ Lazar Belovuković zadovoljan je što je titula ekipnog prvaka Srbije ponovo u Kragujevcu.

- Kada sam nakon završetka prošle sezone u oktobru mesecu zvanično preuzeo kormilo tima, zacrtao sam cilj, a to je da vratimo titulu u Kragujevac. Shodno tome, okupio sam ekipu solidnih i jakih trkača, koji se iz čiste dobre volje i ljubavi bave ovom sportskom disciplinom. Vredno smo i naporno trenirali, disali svi kao jedan, što se na kraju isplatilo. Ovom prilikom apelovao bih na organe gradske uprave da nam pruže pomoć i podršku, kako bi i u budućnosti mogli da što bolje predstavljamo naš grad u ovom sve popularnijem takmičenju - kaže Lazar Belovuković.

O TREKINGU

Treking je planinarska disciplina koja predstavlja spoj kros trčanja/pešačenja i orijentacije. Treking liga Srbije je takmičenje koje se održava na obeleženim planinarskim stazama različite dužine i zahtevnosti. Staze su vrednovane brojem bodova prema težini koji se za učesnika sabiraju iz svih kola u ligi. Na kraju sezone se određuju plasmani pojedinaca i klubova. Postoje tri tipa staze: mala (od 15 km), srednja (do 28 km) i velika (od 30 do 42 km).

Poseban kuriozitet je to što su od početka takmičenja u Treking ligi Srbije pre tri godine, članovi PEK „Gore“ u svakom kolu osvojili bar jednu medalju.

Ekipno treking tim PEK „Gore“ je ove sezone ukupno pretrčao 3.108,8 km po planinama Srbije kroz sedam takmičarskih kola. Prosечно je po kolu učestvovalo 16 takmičara-trkača iz kluba.

2. Kolo Vršac

3. Kolo Jastrebac

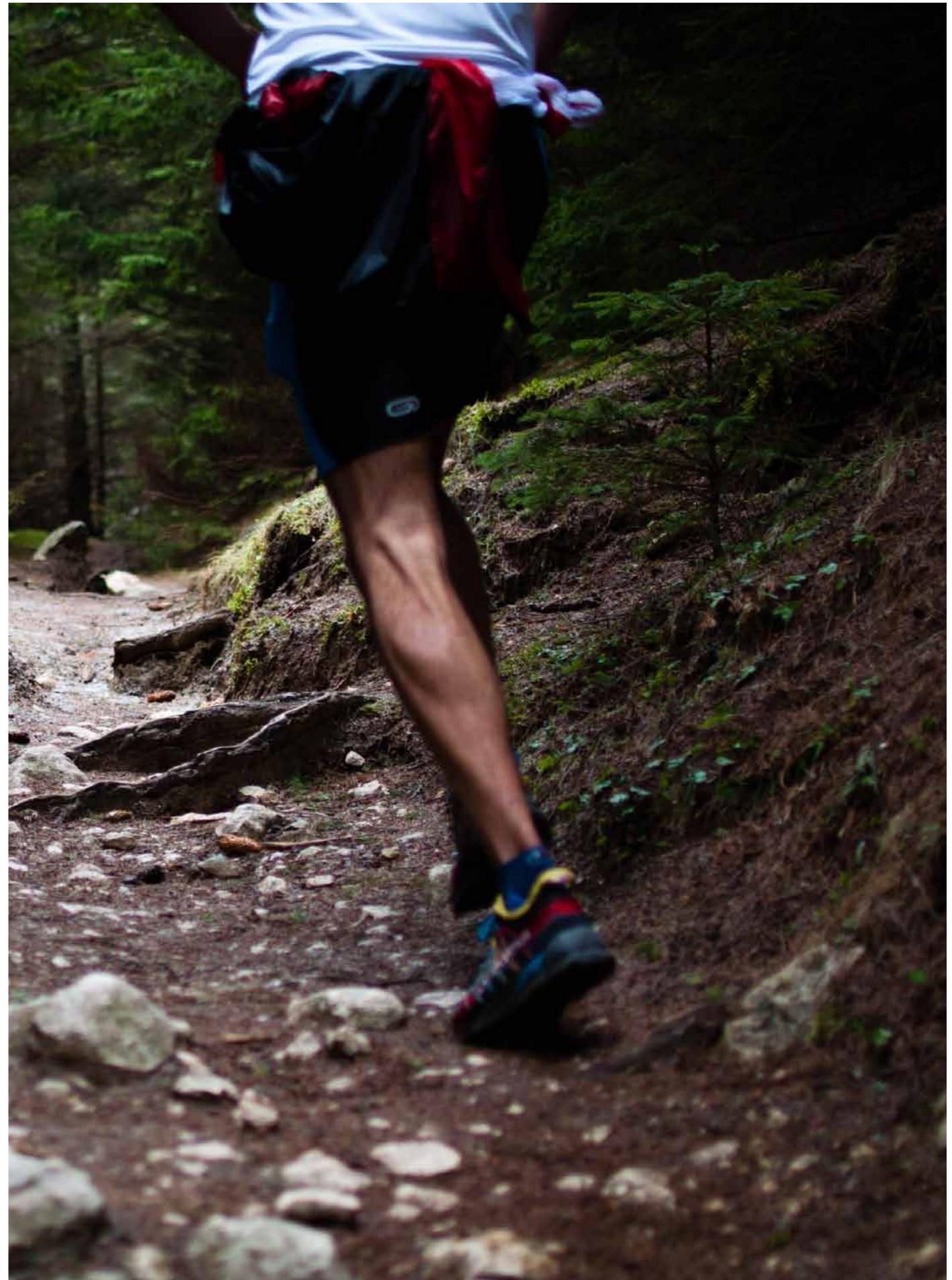
4. Kolo Sokobanja

5. Kolo Čortanovci

6. Kolo Rajac

KOMOVI

U organizaciji PD „Kinda“ iz Kikinde, šarolika vesela družina i dragi prijatelji krenuli su u posetu starim znancima - crnogorskim visovima i Komovima...

Divan sunčan dan u petak 5. oktobra već je unapred najavio da će se akcija u realizaciji PD „Kinda“ odvijati po planu i programu. Neki planinari su taj dan krenuli već u 11 h iz svojih mesta - Padeja i Kikinde, pa su preko Temerina i Novog Sada došli do Beograda gde se kompletirala grupa sve sa gošćama iz dalekog Malmea.

Iz Beograda se krenulo oko 15,30 h put Crne Gore. S obzirom da je petak dan lude vožnje u Beogradu, gde svi žele ili da pobegnu iz grada ili da što pre dođu kući, izvlačenje iz samog centra grada je trajalo i trajalo. No, već na samom početku ništa nije manjkalo, ni dobrog raspoloženja, ni smeha, ni pošalica, a imali smo i gošće da prozborimo koju sa njima i da im poželimo dobrodošlicu uz koji gutljaj raznih domaćih rakija. Odmah su se opustile i postale punopravni članovi male Jocine družine.

Klaj-klaj do Ljiga je protekao uz pesmu i prepričavanje dogodovština sa prethodnih planinarskih akcija - a la Dolomiti i Grossglockner. Polako ulazimo u noć, ali nismo umorni. Srećni što smo se opet okupili na još jednoj akciji, nestrljivo čekamo da stignemo do željene destinacije.

Pored sitnih peripetija na granicama i nervoznih carinika, ulazimo u Crnu Goru. Iznad Andrejevice krećemo u uspon ka Eko katunima „Štavna“, gde ćemo biti smešteni naredna dva dana. Put se odužio, ali nam „voljnog momenta“ ne nedostaje, tako da je atmosfera i dalje vrlo vickasta i vesela.

Posle mnoooogo sati „jahanja“ po Ibarskoj magistrali i crnogorskim planinskim prevojima, najzad stizemo na odredište oko 1,30 h. Dok teglimo svoja ukočena tela i zabacujemo glave ne bi li prokrvili vratne pršljenove, pogled nam se zaustavlja na fascinatnom crnilu neba iznad nas, prepunog zvezda. Nebeski svod koji natkriljuje naše umorne oči istog momenta proizvodi efekat otrežnjenja i puštamo da nas lepota noći vodi svojim magičnim stazama. Ta nesvakidašnja bliskost sa nebom i osećaj da možemo dodirnuti goruće zvezde budi u nama radost kao u malog deteta, te neki poskakuju okolo, neki proizvode neke čudne zvuke pokušavajući da izraze svoje divljenje, a neki samo stameno stoje, zaustavljeni u vremenu i čute da ne poremete lepotu koja ih okružuje.

Iz tog prelepog sna budnih, trgne nas glas vođe koji nas raspoređuje po drvenim eko katunima. Kao deca trčkamo sa rančevima, pokušavajući da ubrzamo vreme i što pre dočekamo zoru i polazak na Kučki Kom. Pali se smederavac, pakuju se stvari za sutradan, pravi se raspored ko će šta da radi ujutru, ko kuva kafu, ko navija sat i posle ko zna koliko vremena, najzad tonemo u tišinu noći i brzo spavamo ili ne spavamo - ta dva tri sata do jutra.

Zora nas sve dočekuje već potpuno spremne. Pošto je voda planinska bez minerala, malo nam duže treba da zakuvamo kafu, ali uspevamo i to pre nego što složno krenemo za suncem na padinama ispred nas.

Već smo totalno oduševljeni jer ispred nas se prostire Vasojevički Kom u svojoj gorostasnoj lepoti.

Staza vodi preko travnatih obronaka sa drvenim kućama, a onda vrlo brzo zalazimo u Čarobnu šumu, pa samo čekamo da nam se pojave neke vile i viljenjaci i da nas dalje vode. Staza je uska, klizava, pa smo izuzetno obazrivi. Negde se provlačimo kroz gusto šiblje, negde preskačemo posrnule grane ili čitava stabla koja je oborio grom, negde se divimo gorostasnosti i starosti četinara koji nas okružuju. Iz šume izbijamo na čistinu sa putokazima, a livade ispred nas se kupaju u jesenjim bojama i draže naše oči na još. Ne znamo gde pre da pogledamo.

Grupa je vrlo kompaktna i kreće se kao jedan. Iz livadsko pejzaža prelazimo na sipar, naš omiljeni milje i ljubimac naših nogu. Srećom, ovde staza vodi preko njega, tako da

se ne spuštamo i ne skijamo po istom. Kako se penjemo, planovi se menjaju, ali svuda oko nas planinski masivi od kojih zastaje dah. U šumi nas je opijao miris istruleih vrganja, a na livadskim čistinama oči su nam se napajale na poljima kleke i indigo borovnica koje zovu na još.

Na ovom delu staze i dalje mogu da se koriste štapovi, ali smo upozorenji da ćemo morati da ih ostavimo u jednom momentu kad zađemo u stenoviti deo Komova. Tu će nam biti potrebne obe ruke za pentranje po oštrim stenama.

Posle sipara i livadarenja polako zalazimo u marsovski pejzaž. Sada znamo kako su se osećali astronauti. Tišina oko nas i nepregledne litice što stena što sipar, iste boje. Vrhovi prkose svojim nepristupačnim šiljcima i svaki čas mislimo da će se neki komovski Golum pojavit iza njih.

tolkinovski pejzaž se nastavlja. Svako malo nam se učini da neko utvrđenje ili dvorac стоји по obodima stenovitih vrhova. Sunce nam greje lica i prelama se preko neverovatno plavog neba. Po neki pufnasti oblak samo nas dodatno ostavlja bez daha jer slika tu ispred nas ima snagu i lepotu koju ni jedna kamera ne može zabeležiti. Zato samo stojimo i puštamo oči da se napajaju tim fantastičnim paletama boja i oblike i pohranjujemo ih negde duboko u našim srcima da nikad ne nestanu.

Još sat i po do Kućkog Koma, kaže nam žuti putokaz na stazi. U daljinu vidimo Bjelasicu, Prokletije, Karanfile... Samo planine, samo vrhovi oko nas...

Smena trave i kamenja. Poneka kratka pauza da se okrećimo tečnošću. Poneki stih i po neki vickasti komentar. Samo se smejemo i samo hodamo. I samo smo srećni. Oblaci plove iznad nas kao vešti jedrenjaci, a mi čežnjivo gledamo za njima.

Zalazimo u stene i kuloare. Adrenalin nam bubenji u ušima. Negde se provlačimo, negde se podižemo pomoći ruku, negde nam neko pomogne da prebrodimo teže delove. Stene se gomilaju. Šljataje, svoje, nepristupačne, a tako privlačne. Na nekim delovima i četvoronoške se penjemo da budemo sigurniji. U delovima gde je dodatni oprez neophodan, penjemo se u koloni, jedan po jedan, zbog osipanja kamenja i stena. Svaku stenu, pre nego što se oslonimo na nju, dodatno proveramo, jer su gromovi jako česti na ovakvih vrhovima i stene umeju da budu vrlo labave bez obzira na veličinu.

Ne žurimo. Penjemo. Srca nam tuku kao jedno. Svaki novi izazov samo povećava osećaj sreće koji kola našim venama. Neopisivo...

Svesni smo da smo tu, mi, mali, samo delić Prirode koja nas pušta u svoje krilo i poštujemo tu njenu dobru volju da podeli te predivne trenutke i lepote vidika sa nama.

Svakim novim korakom bliži smo nebū. Pružamo ruke u želji da dodirnemo one pufnaste oblike što leluju iznad naših glava. Plavetnilo nas hrani svojom raskošnom veličinom i nepostojanošću osećaja za vreme. Izmešteni iz gradske sredine, plovimo na talasima ljubavi i stopljenosti sa raskošnom prirodnom lepotom koja nas okružuje.

Svakim novim udahom, svakom novom kapljom znoja, svaki novim otkucanjem srca osećamo da dišemo i postojimo u skladu sa Prirodom i želimo samo da budemo, tu, gde jesmo, sada i uvek.

Vidim to isto u očima svih oko mene. Prepoznavanje trenutka. Prepoznavanje pripadnosti. Prepoznavanje postojanosti i večnosti.

Nastavljamo uspon. Tu smo, blizu vrha. Čekamo da se veći deo grupe okupi. Polako i oprezno preko stena sa crvenom markacijom grabimo ka vrhu. Ne gledamo u nepregledne dubine stena ispod naših nogu, ni levo, ni desno, nego samo napred, ka plavetnilu i suncu što čeka da nas okupa kad dotaknemo taj najviši Kom – 2.487 m.

Još jedna stena, i još jedna, još jedan prelaz kao preko noža. Polako ispravljamo svoja pognuta tela i nasmejani

i radosni širimo ruke ka nebū i okrećemo se i vrištim i puštamo da nam pogled bludi po neverovatnim planinama koje se dižu tu ispred i oko nas i čiji kraj i čije stepenaste planove ne možemo ni sagledati.

Dok čekamo da se svi iz grupe popnu i okupe na vrhu, crni Cuko koji nas je pratio dobrim delom puta, takođe veselo maše repom - da li od sreće što je popeo vrh ili zbog znanja da će biti nagrađen neki dobrim sendvičem u duhu stare planinarske tradicije da se podeli sve sa bližnjim svojim.

Posle fotkanja, ne zadržavamo se dugo na vrhu, jer počinju da se navlače oblaci, a magla se poigrava sa nama, pa nam kvari vidik, te odlučujemo da krenemo u silazak pre nego što se vreme pokvari. Još oprezniji nego u penjanju, pod budnim okom našeg vođe, uspešno savladavamo sve prepreke. Lepo vreme nas i dalje prati. Magla i po neki sivi oblak ostali su zakačeni na vrhu. Ostatak staze prelazimo uz milujuće sunce, pa koristimo priliku da odmaramo i dremamo na slapovima travnatih livada usput i da se krepimo mirisnim borovnicama.

U silasku, još više uživamo u bogatstvu boja i pejzaža. Manje se klizimo u prolasku kroz šumu, a pogled u daljinu gde naziremo katune nam govori da imamo još dosta da tabanamo. Ništa nam ne smeta. Svako malo se smejemo i pevamo i uživamo u maestralnim trenucima sreće.

Posle osam i po sati hoda, i savladavanja visinske razlike od oko 950 m u penjanju i silasku, i posle 15-ak

km u nogama, stižemo zadovoljni do katuna, gde kuvamo kafu, razgovaramo i uživamo na oktobarskom popodnevnom suncu.

Mirisna teletina hrani naše gladne stomake, a uz času vina i okupljanje oko drvenih stolova ostajemo u prijatnom razgovoru do duboko u noć. Iako umorni, adrenalin nas drži budnima, te se kasno odlučujemo da polegamo u udobne krevete drvenih kućica.

San nam remete razigrani puhovi i tutnjava gromova u okolini. Dobovanje kiše prija našim umornim čulima i definitivno znamo da sutradan nećemo zbog loših vremenskih uslova penjati Vasojevički Kom.

U nedelju, 7. oktobra krećemo ka Novom Pazaru, ali pre čuvenih čevapa kod Jonuza, svraćamo do manastira Đurđevi stupovi, odakle puca vidik na okolinu.

Posle čevapa i ratluka, nastavljamo ka Beogradu. Svraćamo do srednjevekovne tvrđave Maglič, do koje dolazimo prelaskom Ibra preko čuvenog mosta na kome piše da nije za upotrebu. Upotrebljavamo ga i te kako i stižemo do tvrđave, manje-više uređenom stazom. Pentriram se po njenim kamenim zidovima i čitamo nešto od njenog istorijata na Googl-u.

Vesela družina nastavlja svoj put ka Beogradu, Novom Sadu, Kikindi i Padeju sa novim planovima, sa novim željama za osvajanjima još nekih visina.

I dokle ćemo tako, pitate se... Dok je sveta i veka, i dok nas noge nose.

JADRANKA BALJAK

Produženi vikend na planini ORIJEN

U organizaciji PD „Vučji zub“ iz Trebinja izveden 15. Uspon na Vučji zub i vrhove Orjena...

Jubilarni, 15. „Uspon na Vučji zub i vrhove Orjena“ izveden je u subotu, 13. oktobra u organizaciji PD „Vučji zub“ iz Trebinja. Radi se o akciji koja se tradicionalno održava drugog vikenda u okto-

bru, a uključuje uspon na vrhove planine Orjen, uz obavezan uspon na Vučji zub (1.805), po kome je trebinjsko društvo i dobilo ime.

Ove godine oktobar je na jugu Hercegovine išao na ruku planinarkama, miholjsko ljeto u pravom značenju, bez padavina, jutra prohladna, dani sunčani i topli, idealni uslovi za jednu ovakvu akciju. Odmah po objavljinjanju poziva na društvenim mrežama vidjela se velika zainteresovanost društava i

pojedinaca iz okruženja, koji su najvili dolazak, rezervisali smještaj u planinarskom i izviđačkom domu ili u Trebinju. Dan prije akcije pristiglo je pedesetak planinara iz Srbije koji su izveli uspon na planinu Leotar (1.228). Relativno lak uspon cestom do releta na vrhu i naizgled mala nadmorska visina su izgleda prevarili i iskusnije planinare, pa su sa vrha u grad sišli izuzetno strmom i zahtjevnom stazom „Trebinje vertikal – Trka u kamenu“ (5.200 m,

960 metara visinske razlike), što su mnogi osjetili prilikom subotnjeg uspona.

U subotu ujutro organizovan je prevoz iz Trebinja do doma na Tulima, a odatle do izletišta Ubla (1.020 mnv), odakle se polazi na uspon. Sigurno da smisao planinarenja i ovakvih akcija nije statistika i igra brojki, ali treba naglasiti da je ovo do sad najmasovnija akcija i da se na Ublima okupilo oko 180 planinara iz 25 društava sa područja RS/

BiH, Srbije i Crne Gore.

Domaćini su za akciju pripremili tri staze:

I Ubla – Koprivni do – Velika Jastrebica – Vučji zub – Dobri do – Pirina poljana – Ubla (teška varijanta, dužina staze 17,3 km sa ukupnim usponom oko 1.100 m;

II Ubla - Koprivni do – Velika Jastrebica - Pirina poljana – Ubla (srednje teška varijanta) dužina staze oko 15 km, sa ukupnim usponom oko 900 m;

III Ubla - Pirina poljana - Ubla (laka varijanta) - pripremanje čaja, uz mogućnost odlaska do Ledene pećine); dužina staze 11 km a do Ledene pećine 16 km, ukupan uspon oko 500 m.

Nakon upoznavanja sa karakteristikama pojedinih staza, šarolika kolona se uputila ka srcu Orjena. Nakon oko 1.800 metara šumske ceste dolazimo do Rastiješ dola, slijedi prva kraća pauza i razdvajanje – uspon ka Velikoj Jastrebici i

Vućjem zubu (srednje teška i teška); i nastavak cestom ka Pirinoj poljani i Dobrom dolu (laka varijanta). Sledećih oko 2.800 metara uspona ka grebenu Jastrebice, dobro obilježena staza prekrivena debeлим slojem lišća vijuga kroz visoku bukovu šumu. Staza nosi ime ing. Živadina Simića, čovjeka koji je utemeljio nekadašnji privredni gigant Industriju alata Trebinje i bio pionir organizovanog planinarenja u Trebinju posle 2. Svjetskog rata. Pri kraju šume, kod „kilave bukve“ slijedi prvi veći odmor. Nakon nekoliko minuta izlazimo iz šume, po prvi put nas obasjavaju sunčevi zraci i napredujemo ka

grebenu. A kretanje grebenom je tek priča za sebe. Puca pogled na sve strane od mora do crnogorskih i hercegovačkih planina, kolona se oteglja i izlazimo na vrh... Ali koji? Tek prvi u nizu, a do pravog vrha ima ih još tri, što objašnjavamo učesnicima koji su tu po prvi put, prateći njihove reakcije. I tako, nakon nešto više od tri sata hoda, veći dio planinara izlazi na vrh Velike Jastrebice (1.865 mnv), najviši vrh masiva Orjena na području Trebinja. Slijedi duži odmor, dok pristigne i začelje, uzivanje na suncu, škljocaju fotoaparati, masu planinara nadlijeće dron sa kamermom, većina koristi priliku da

sadržajem iz ranca povrati dio izgubljene energije. Nakon oko sat odmora prikupljamo se za zajedničku fotografiju i prva grupa (teška varijanta) kreće put Male Jastrebice i Vučjeg zuba. Domalo kreće i druga grupa (srednje teška) koja će se, nakon spuštanja grebenom do Presla odvojiti desno i spustiti u Pirinu poljanu (1.330 mnv), gdje ih čeka ekipa domaćina sa toplim čajem.

Grupa koja je odabrala tešku varijantu nastavlja ka Vučjem zubu i ubrzo ulazi u predio zvani Kršeljev Mramor. Iako su domaćini u najavi, a i tokom uspona objašnjavali da se radi o izuzetno zahtjevnom pravcu,

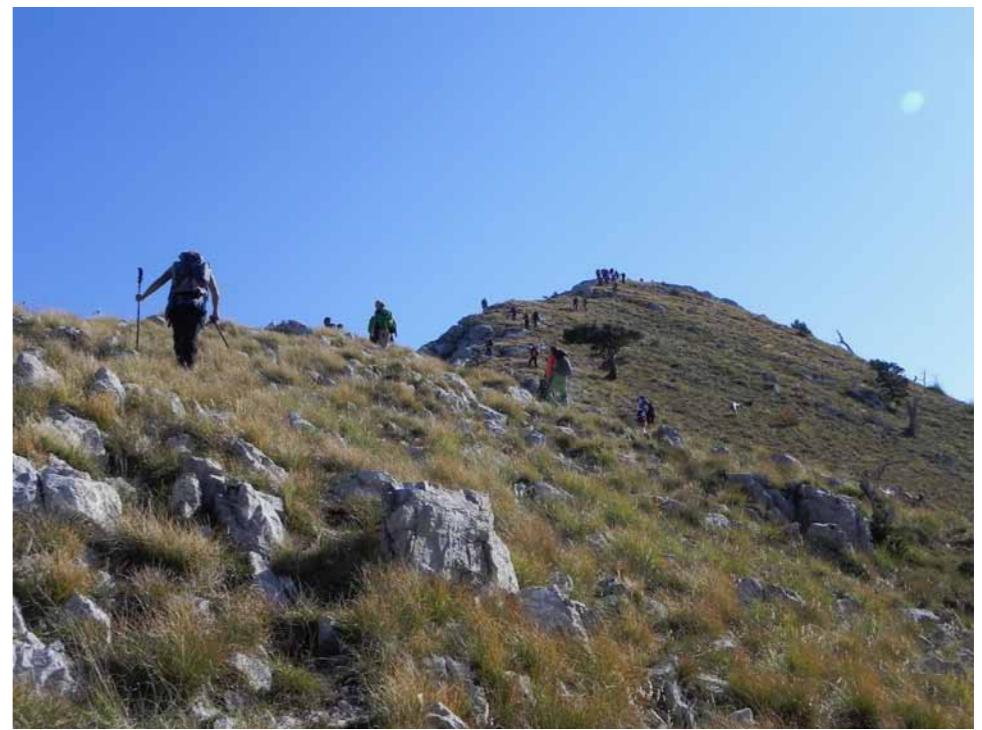
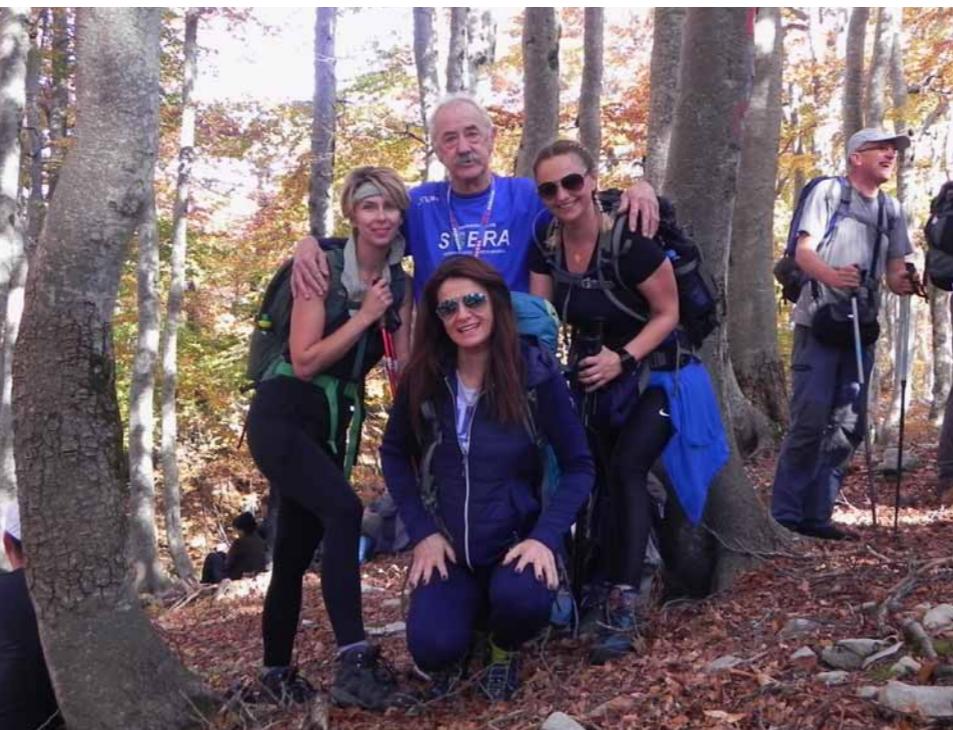
punom škrapa, jama, eksponiranih dijelova, nestabilnih stijena i slično, za ovaj pravac odlučilo se oko osamdesetak učesnika. Oni koji idu prvi put ubrzo su shvatili zašto je za dionicu od Jastrebice do Vučjeg zuba, dužine 2,5 km predviđeno vrijeme od dva sata. Staza, ili bolje rečeno – obilježeni pravac kretanja vodi kroz kraš (prikladnije – krš) kakav većina prisutnih nije mogla ni zamisliti, vijuga naizgled nemogućim pravcima, obilazi škrape, penje se uz stijenje; preko kamenih podesta širokih taman za jednog čovjeka; kamen oštar poput žileta (većina se tek tad sjeti rukavica, koje su obično ostale kući ili u

drugom rancu), a dobrom dijelom se treba kretati uz pomoć ruku, dok su štapovi beskorisni. Ipak, divlja ljepota Kršeljeva Mramora je prevladala, niko nije odustao i oko tri sata popodne kompletna grupa se okupila na Vučjem zubu (1805). Većina učesnika koji su prvi put prošli ovim pravcem saglasila se u jednom – očekivali su tešku stazu, ali ovako zahtjevnu i atraktivnu – ne.

Posle kraćeg odmora, upisa u knjigu posjetilaca, zajedničkog fotografisanja, slijedi povratak – silazak ka Dobrom dolu i Pirinoj poljani. U Pirinoj poljani planinare sačekuje ekipa domaćina sa

osježenjem – hercegovačkim čajem; nakon čega po grupama odlaže ka Ublima gdje ih čeka prevoz za Tuli. Posle veranja po liticama Orjena, tih sedam kilometara dođu kao odmor, obzirom da se ide šumskom cestom, koja je gotovo stalno u blagom padu.

Dolaskom na Tuli umorne planinare čeka ručak – neprevaziđeni pasulj koji pripremaju kuvari Odreda izviđača Trebinje. Naveče, posle kraćeg odmora slijedi rezime akcije, podjela zahvalnica učesnicima, sponzorima i svima koji su pomogli organizaciju, a onda opušteniji dio – zabava uz muziku do ranih jutarnjih sati.

FOTOGRAFIJE: GORDANA MATIĆ, SLAVENKO VUKASOVIĆ, IGOR ŠKERO I MIROSLAV KOVACHEVIĆ

Nedelja je po planu predviđena za slobodne aktivnosti, domaćini su tu da pomognu. Neki planinari se pakaju i kreću kućama, jedan dio koristi sunčano vrijeme za uspon na Leotar - neko da obiđe Trebinje i okolinu, nekoliko je skoknulo do Dubrovnika, neko za odmor i „gušterisanje“ po baštama kafića.

U popodnevним satima akcija je i zvanično završena i učesnici se vratili kućama. Sudeći po reakcijama – uživo i na društvenim mrežama – nisu krili oduševljenje produženim vikendom u Trebinju, organizacijom, uređenim stazama, Orjenom, koga su neki po prvi put upoznali, uz obećanje da će doći opet. Više

fotografija, videozapisa, izvještaja i utisaka može se naći na sajtu i fejsbuk stranici domaćina, učesnika akcije i sredstvima informisanja. Do nekih novih susreta, poželimo im sve najbolje tradicionalnim pozdravom trebinjskih „zubića“ – DA SMO ZDRAVO!

TEKST: MIROSLAV KOVACHEVIĆ

Istočni RODOPI

Grupa planinara iz Kragujevca, članova PD „Žeželj“ posetila planine istočnih Rodopa u severnoj Grčkoj: Orvilos, Vrontous i Menikio...

Planinarenje u Grčkoj uglavnom izaziva asocijacije na nekoliko gora koje su česta destinacija planinara. Mnogima su dobro poznati atraktivni usponi i zadržljivi vidici sa Olimpa, Meteora, Atosa i Pinda.

Na teritoriji Grčke postoji desetak visokih planina koje bi, da nisu u senci mitološko-gnostičke dobrobiti navedenih visova, bile svakako posećenje za naše ljubitelje prirode. Mnogi vrletni krajevi su skrajnuti od gojzerica planinara zahvaljujući bajkovitim pričama koje su vezane za dvorove helenских bogova ili staze hrišćanskih podviga na popularnim planinama Helade.

Grupa planinara iz Kragujevca, članova PD „Žeželj“, posetila je planine na severoistoku Grčke i upoznala prirodne i istorijske znamenitosti regiona Sera.

SERES – U POTRAZI ZA OSTACIMA CARSKOG GRADA

Ser je grad na istoku grčkog regiona pod nazivom Središnja Makedonija. Udaljen je od Soluna oko 70 km, a po poslednjem popisu ima oko 75 hiljada stanovnika. Centralnim ulicama dominiraju moderne zgrade i zeleni trgovi koji kao da skrivaju bogato istorijsko nasleđe ovog tla. U doba starog Rima postojalo je na mestu Sera malo helensko naselje. Antičko trgovište je nastalo neposredno pod stenovitim brdom koje je kao odlična fortifikacija još od davnina imalo odbrambenu ulogu. Danas je vis nad gradom šumovito izletište, sa pogledom koji lepotom parira vidicama sa čuvenog brda nad Atinom. Upravo je park sa ostacima srednjevekovnog utvrđenja poznat kao Mali Akropolj.

Poseta ostataka glavne kule

Malog Akropolja zanimljiva je posebno za posetioce iz Srbije. Obilaskom kule se na severnom zidu može primetiti grb Nemanjića. Dobro poznata čelenka veličine oko četiri metara se nakon gotovo sedamstotina godina još uvek nazire. Uz amblem se primećuju inicijali i godina kada je kula obnovljena od strane najvećeg srpskog vladara.

Grad je došao pod vlast Nemanjića 1336. godine i u njemu je Dušan proglašio Srpsko-grčko Carstvo, mada je nešto kasnije krunisan u svojoj prestonici Skoplju. Ser je u to vreme postao po značaju drugi grad carstva, a to potvrđuje činjenica da je u njemu proglašena dopuna zakonika iz 1345. godine, kao i podatak da je nakon Dušanove smrti unutar njegovih zidina živela careva udovica Jelena. Pod vlast Osmanlija Ser potпадa 1359. godine. Mnogobrojni manastiri su tokom narednih decenija opustošeni i ugašeni. U obližnjem selu Ježevu, sultanija Mara Branković je provela poslednje godine života. Sahranjena je u obližnjem manastiru Kosinica (Sersko polje) 1487. godine.

U Seru se nalazi muzej Karakačana. Planinari su posetili etnološku postavku koja verno prikazuje kulturu, običaje i način života ovog nestalog nomadskog naroda. Karakačani su autohtoni stanovnici poluostrva, koji su vekovima tumarali balkanskim gorama i bili gospodari travnatih protrans-tava. Živeli su u krajevima kojima danas uglavnom šetaju samo planinari.

Antička prošlost najbolje je prikazana u arheološkom muzeju grada. Muzej se nalazi u samom centru mesta, u velikoj orientalnoj zgradbi očigledno nastaloj u periodu otomanske vlasti. Nakon povratka sam saznao da je građevina u devetnestom veku bila centralni varoški bazar.

Najveću prirodnu znamenitost serske regije predstavlja jezero Kerkini. Udaljeno je od grada dvadesetak kilometara. Nekada je postojala velika močvara koja je prerasla u jezero tek sa izgradnjom akumulacione brane. Jezero je rezer-

vat prirode i najpoznatije je po raznovrsnosti ornitofaune. U okolini jezera Kerkini živi čak 227 vrsta ptica, od čega su 76 retke, a čak 30 zaštićene vrste. Veliki broj njih su selice i te vrste su stanovnici jezera samo u određenom periodu godine. Za turiste su najzanimljiviji

pelikani i beli flamingosi. Osećaj da ste na afričkom kontinentu, a ne u Evropi, dodatno pojačavaju plavičasti obrisi planine Belasice i krdo živahnih bivila na obali. Kod malog pristaništa sela Kerkini može se u obilazak jezera krenuti brodićem. Tura traje oko jednog

sata, a cena karte po osobi je u rasponu od pet do osam evra.

Nakon svih navedenih poseta nije bilo teško na trenutak zaboraviti što je glavni cilj naših putovanja. Visovi nad gradom su nas podsetili. Planine vidljive iz Serskog polja magnetski privlače svojim

izgledom i visinom. Vrhovi na koje smo izašli u naredna dva dana su nas uverili da okolina Sera krije odlične terene za mnoge aktivnosti u prirodi.

ORVILOS - SLAVJANKA

Najvišu goru ovog kraja pred-

stavlja venac vrhova gotovo stotinu kilometara udaljen od Sera. Orvilos je planina čiji dugački greben omeđuje Grčku i Bugarsku. Severni sused je zove Slavjanka, a glavni vrh nosi ime bugarskog revolucionara - Gocev vrv. Od Sera do mesta Katafiton, postoji uzak

asfaltni put kojim se kroz brda dolazi u podnožje planine. Putovanje iz Sera do sela Katafiton je zbog velikog broja serpentina avantura sama za sebe. Start pešačenja je na visini od oko 900 m. Lokacija je laka za orijentaciju zbog obližnje visoke jezerske brane.

Posmatrajući sa startnog mesta planinu Orvilos u prvom planu se uočava vrh Miro (1.888 m) i travnatи greben koji se u pravcu severoistoka uspinje do najviše tačke - kote 2.212 m. Lako računajući visinsku razliku između polazne pozicije i vrha zaključujemo da će nam biti potrebno najmanje četiri sata za uspon. Najviši vrh Orviloisa je vidljiv, ali ovoga jutra samo na momente, budući da ga zaklanaju hitri beli oblaci.

Početak staze karakteriše nešto blaži uspon i prolazak kroz šumu niskog rastinja. Nakon jednog sata pešačenja sledi gotovo vrletan deo uspona kroz šumu crnog bora. Zbog strmog terena improvizujemo kroz borovinu menjajući pravce ulevo i udesno na svakih stotinak metara. Markacija i putokaza u ovom delu planine nije bilo i oslanjali smo se na planinarsku intuiriciju i poziciju označenu GPS uređajem. Na oko 1.400 m nadmorske visine izlazimo na travnatu zaravan od koje postoji jasno uočljiva graničarska staza. Koristimo ovu stazu sve do vrha planine, jer je trasirana sa blagim usponom i uspešno zaobilazi vrhove na grebenu. Na ovoj deonici više nema drveća ni žbunja. Vidik se prostire daleko ka dolini u kojoj je smešteno jezero i selo. Mesto Katafiton izgleda prilično daleko. Vrh planine je u gustim oblacima i uskoro ulazimo u maglu. Nakon četri sata konstantnog uspona naglo se kolona planinara oslobađa magle. Pred završnim usponom smo i posmatramo oblake koji se kao mirno more prostiru ispod nas. Za četri i po sata izlazimo na vrh Orviloisa – Gocev vrv. Vidik je odličan ka mnogim planinama. Na severu planina Pirin izgleda kao ostrvo koje izlazi iz oblakla. Slikamo se i uživamo u prijatnom jesenjem suncu.

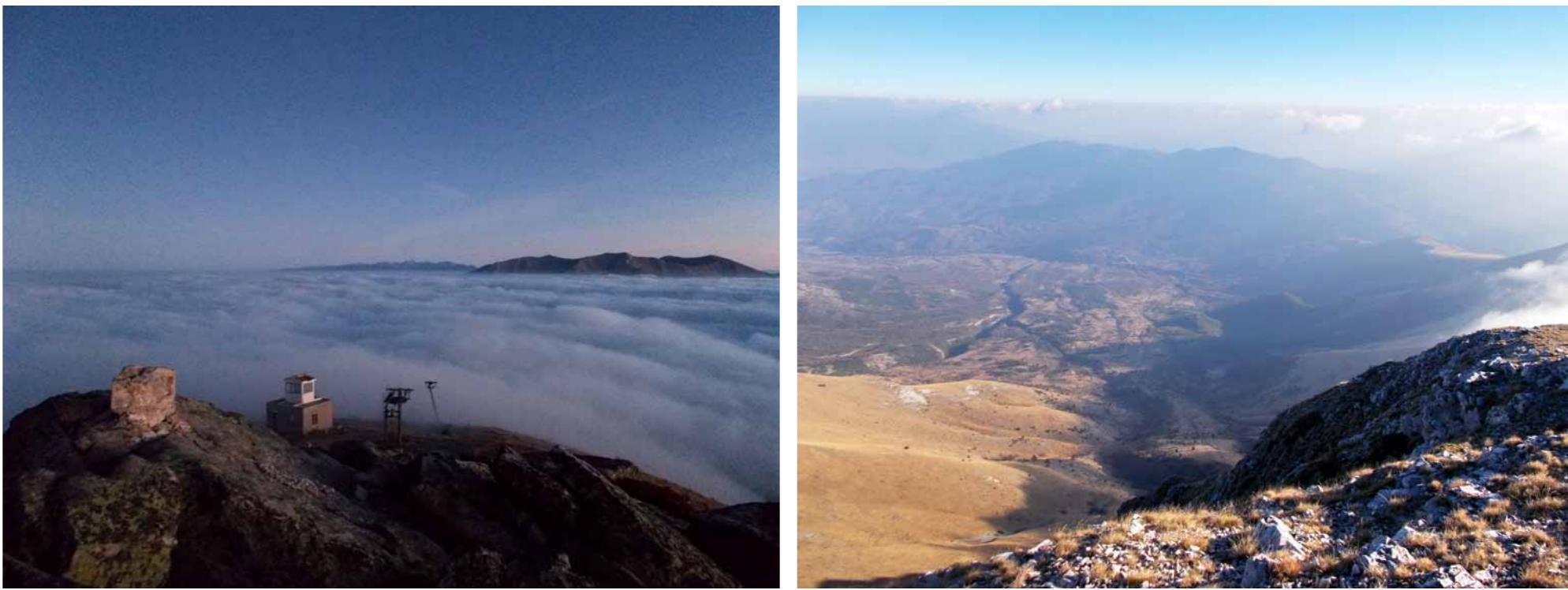
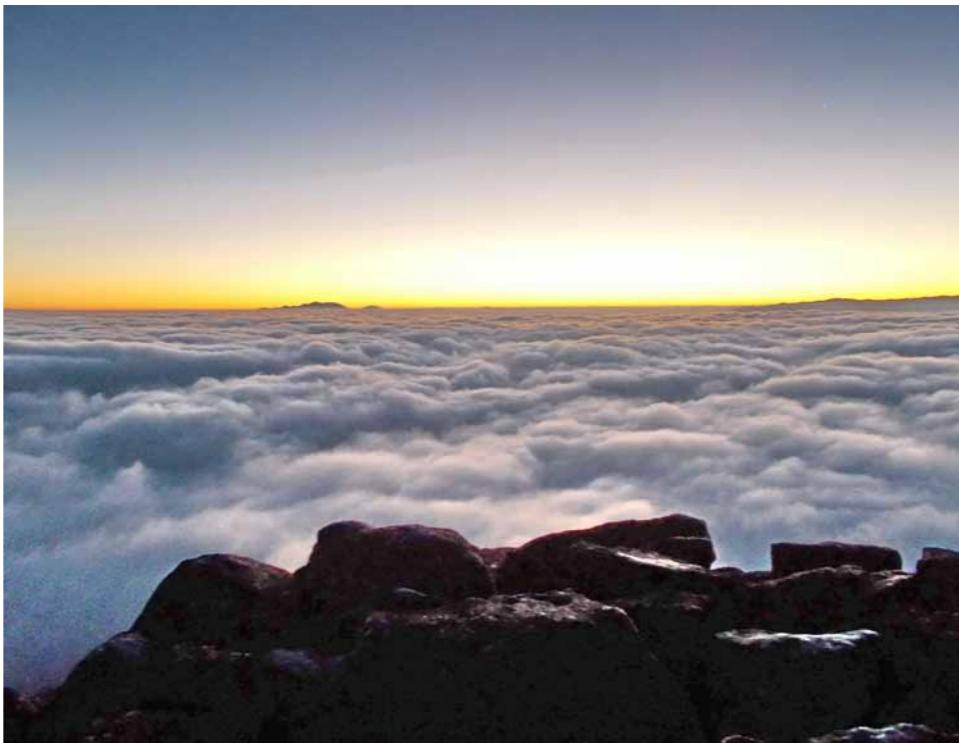
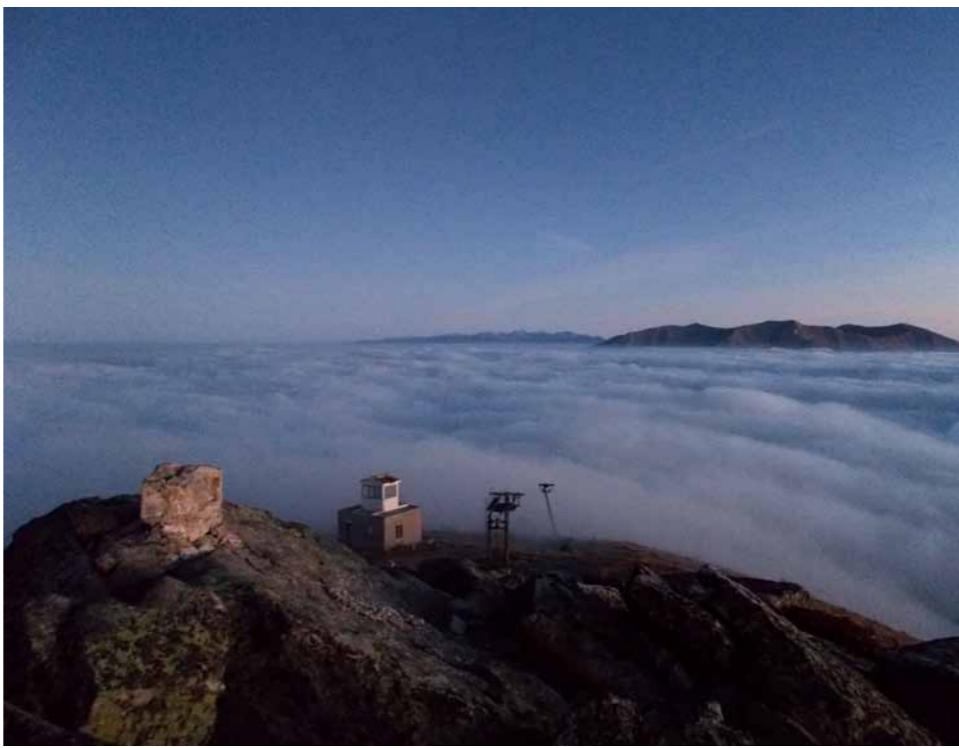
Prelepo novembarsko popodne pruža nam mogućnost da osmatramo mnoge susedne planine Rodopu i divimo se kretanjem belih oblaka pod nama. Nakon odmora se upućujemo ka drugom vrhu koji je oko trista metara istočno od najviše kote. Sa grčke strane planine magla je nestala i jasno vidimo dolinu iz koje smo pošli na uspon. Sledi tročasovni silazak do vodene akumulacije. Stižemo u prvim minutima noći do našeg vozila. GPS uređaj pokazuje da smo za osam i po sati planinarenja prešli oko 15 kilometara, i savladali visinski uspon i silazak od oko 1.350 m. U veselom razgovoru protiče vožnja kroz brdovite i puste predele do smeštaja.

VRONTOUS

Vrontous je planina koja je od Sera udaljena dvadesetak kilometara. Poznata je po skijalištu i velikom prostranstvu bukove šume - Lailjas, staništu mnogih zaštićenih vrsta. Planinarsko-skijski dom „Lailjas“ podignut je na nadmorskoj visini od 1.510 m. Ima kapacitet oko 60 ležajeva i otvoren je tokom čitave godine. Cena noćenja van skijaške sezone iznosi 15 evra, a ljubazni domar spreman je da usluži, ponudi ukusnu hranu i podeli neophodne informacije svakome ko dođe na ovu planinu.

Za razliku šumovite, severne strane planine južni obronci su izrazito strmi i goli. Od doma do vrha planine Vrontous postoje dve staze koje se razlikuju po težini. Lakšom trasom se od doma polazi sa severne strane objekta (crvena kvadratna markacija), dok se težom stazom od doma upućuje ka jugu, preko stena i sipara (crvena kružna markacija). Uspon sa severa je karakterističan po prolasku kroz bukovu šumu. Traje oko 70 minuta i nema eksponiranih deonica. Za uspon iz pravca juga neophodna je veća pozornost, pa traje dvadesetak minuta duže. Najviša kota planine Vrontous zove se Ali-Baba i visine je 1.849 metara.

Planinari iz Kragujevca su izašli na vrh severnim pravcem zbog

pojave jutarnjeg mraza i leda koji bi južni pravac preko glatkih stena pretvorio u rizičnu avanturu. Svetanje je dočekano na vrhu studenog Vrontousa. Ponovo su oblaci bili ispod planinara. Obližnji visovi su bili jarkih boja na jutarnjim zracima. Poslednjih deset minuta uspona treba angažovati sve ekstremite, jer se prelazi preko velikih blokova glatkih vulkanskih stena.

MENIKIO

Podnožje gore Menikio nalazi se desetak kilometara severoistočno od Sera. Planina se razlikuje od Vrontousa po svojoj ogoljenosti. Nalikuje na krašku pustaru naše Suve planine. Asfaltni put se završava u selu Hionohori i odatle počinje planinarska staza koja je većim delom trasirana po makadamskom putu. Selo je na oko 750 m nadmorske visine i potrebno

je oko pet i po sati pešačenja do vrha. Najviša kota gore Menikio je vrh Mauromata visine 1.963 m. Vrh je manje atraktivn od vrha Ali-baba, jer je u pitanju prostrani plato sa skromnim vidikom. Ipak ovu planinu posećuju ljubitelji drugih vanjskih aktivnosti: zimi su na njenim golim padinama turno skijaši, a leti paraglajdisti.

Tri dana u planinama severne Grčke brzo su protekla. Otkrivanje

jednog pomalo skrajnutog dela Balkana je za Kragujevčane bilo uspešno.

Pozitivni utisci koje prenosim mogu inicirati novu posetu regionu Sera - novi obilazak regiona srednje Makedonije kojem je priroda i istorija dala izuzetne odlike. Na Rodopima svakom raznolom planinaru sigurno neće biti dosadno.

NEMANJA REBIĆ

Visitor i Zeletin

Grupa od četrdesetak planinara iz Pančeva, Beograda, Novog Sada i drugih gradova krenula je ka istoku Crne Gore da iskoristi vikend na najbolji mogući način, u prirodi...

Visitor je planina u jugoistočnom delu Crne Gore između Plavsko-gusinjske kotline na istoku i izvorišta rečice Zlorečice na zapadu. Planina čini granicu između opština Andrijevica i Plav. Planina Zeletin se nalazi između doline reke Lim i Visitora, Gredena, Kutske reke i Zlorečice i planinari ga nešto ređe posećuju.

Ova godina donela nam je dugu toplu jesen sa lepim i suvim vremenom, te su mnogi produžili visokogorske aktivnosti sve do kraja novembra. Grupa od četrdesetak planinara iz Pančeva, Beograda, Novog Sada i drugih gradova krenula je ka istoku Crne Gore da iskoristi vikend na najbolji mogući način, u prirodi.

Stižemo u Murino, mesto gde se nalazi početak staze ka Visitoru. Krećemo se kroz gustu četinarsku šumu. Pratila nas je niska oblačnost i slaba vidljivost, ali smo se posle par sati hoda „izvukli“ na čistinu, gde nas je

dočekalo sunce i Visitorsko jezero u najnižem ledničkom cirku Visitora, uokvireno šumom i pašnjacima. Posle pauze na jezeru izlazimo na grebem nastavljamo ka najvišem vrhu planine Plana (2.210 mnv) delimično stenovitom stazom. Sa vrha nam se pruža lep pogled na venac Prokletija, Komove, Zeletin i Plavsko jezero.

Nastavljamo sa druge strane planine ka Plavskom jezeru. Posle završetka grebena, dalji deo staze je manje atraktivn i silazi se manje više utabanim zemljanim putem, pa sve do podnožja planine.

Druženje smo nastavili u smeštaju uz domaću hranu i piće koje su nam obezbedili domaćini.

Za nedelju je bilo najavljenno dosta lošije vreme, ali ne sa previše padavinom, pa ostaje

plan da penjemo Zeletin sa nekoliko unapred sprem-ljenih alternativa. Planina Zeletin je neopravdano manje poznata i ređe se pohodi, mada ima nekoliko vrhova preko 2.000 mnv i atraktivna je za penjanje. Nadovezuje se na Visitor i Greben planinu, te se ističu tri vrha, Platno 2.126 mnv, Plana 2.120 mnv i Govedak 2.039 mnv, koji su grebenom povezani.

Ujutro se prebacujemo sa dva terenska vozila do početne tačke uspona i skraćujemo deo staze. Stižemo na prostrani plato, gde se nalaze poslednji katuni na ovoj visini. Vidljivost je slaba, a grupa ljudi velika, te se krećemo opreznije i kompaktnije nego juče. Travnati pašnjaci prelazeni na stenovitu stazu, pa je bio potreban dodatni oprez pri kretanju jer je bilo klizavih mesta. Izlazimo na atraktivni greben i uskom stazom napredujemo ka vrhu Platno 2.126 mnv. Posle fotografisanja i kraće pauze krećemo nazad jer je počeo da duva ledeni vjetar. Pri silasku smo dobili malu nagradu, jer su se na tren razmakli oblaci i staza zasijala u svojoj lepoti sa kratkim pogledom na okolne planine.

A najveća nagrada je bila sjana ekipa i lepo proveden vikend na planini koju svima preporučujem. ■

**PODRŽITE
RAD EKIPE S KOJOM
VEĆ OSAM GODINA
POSEĆUJETE
NAJLEPŠA MESTA NA
PLANETI**

LAVINOZNO

Lavinozno o lavinama

Stiže nam polako i nova zimska sezona, a sa njom i zimski usponi. Razlog za početak zimskog sna za popularne „livadare”, i euforije kod ljubitelja snega i leda, ali ovo nije „Srećna Nova godina” tekst...

Da priču ne bismo odmah počeli sa Alpima, da je počnemo sa nečim prizemnim. Na primer, Rtanj. Tradicionalni, Božićni uspon, za veliki broj planinara u Srbiji, otvaranje nove sezone, i prva prilika za mnoge da u novoj godini isprobaju klizavicu, vetar, nakvašene cipele, promrzline, i ostale lepe zimske čarolije. Činjenica je da se svake godine, na ovoj, inače odlično organizovanoj akciji, neko povredi. Statistika je neumoljiva - među 800 ljudi uvek se nađe neko loše opremljen, neoprezan i nedisciplinovan. No dobro, možda vam prelomi i gipsiranje nisu još ubedili da zimski usponi nisu za igranje. Oni sa dužim pamćenjem setiće se pogibije planinara na Bjelašnici februara 2016. godine, ili lavine tokom Čakovog memorijala na Hajli iste godine, u kojoj srećom nije bilo povređenih, ili...

OK, nadam se da imam vašu pažnju. Dakle, tekst posvećen osnovnoj opremi za kretanje po snegu i ledu, i zašto bi je trebalo nositi i koristiti.

CEPIN I DEREZE

Ovo je nerazdvojni par za koji su svi barem čuli. Za kretanje po zaledenom

terenu. Da ne ulazimo u priču alpinizma i lednog penjanja (oni koji se time bave sve jedno znaju razlike i namene među modelima), i da podsetimo obične planinare zbog čega ne bi trebalo da ovu opremu „zaborave“ kod kuće pod izgovorom „teška je“ ili „može bez“.

Đon planinarske cipele - ma koliko ona bila kvalitetna - na zaledenu površinu ne prijanja najbolje, ili, češće ne prijanja uopšte. Zbog toga se na cipelu, po takvom terenu montira „skalamerija“ sa metalnim zupcima, koji omogućavaju kretanje po zaledenom. Probajte da se malo prošetate po ledu sa i bez dereza, osetite razliku, i setite je se sledeći put kad budete pakovali ranac.

Uz dereze, neizostavno ide i cepin. Osim što izgleda kao hladno oružje za odbranu od medveda, cepin vam može sačuvati glavu i svojom osnovnom upotrebom. Hodanje uz pomoć cepina su verovatno svi videli, većina i probala, ali kočenje cepinom je ona bitnija stavka. Ako nekad padnete na strmoj, zaledenoj padini - letite dole. Dok se ne za-

ustavite na ovaj ili onaj način. Ako je „ovaj“ tvrdо prizemljjenje, da vas zaustavi prirodna prepreka, drvo, stena, ili početak doline, sa svim medicinsko-mrtvozorničkim posledicama koje takav pad nosi, verovatno će vam biti miliji „onaj“ gde se kljun, odnosno lopatica cepina zariva u padinu, a vi bezbedno zaustavljate. Pošto ovo nije dopisni kurs, ako ne znate tehniku kočenja cepinom, a ipak polazite na zimski uspon, vodiča za rukav i na obuku, od toga vam život zavisi.

Napomena: Dereze se mogu koristiti bez cepina gde nema opasnosti od daljeg klizanja prilikom pada. Cepin se može koristiti i bez dereza, za pomoć u hodanju i kočenje.

LAVINSKI SET- SONDA, LOPATA I BIPER

Ukratko, ako ste uhvaćeni u lavinu imate oko pola sata-sat da budete spaseni. Ne možete se sami izvući. Nema vremena da stigne ekipa iz baze. Prošle sezone

147 ljudi poginulo je u lavinama širom Evrope. Taj divni beli sneg i zimska čarolija, lako mogu postati bela grobnica iz koje nema izlaza.

No, ne sekirajte se, ako ste u propisno opremljenoj grupi, šanse da će vas ostatak ekipa spasiti, prilično su dobre. Statistika kaže da je procenat preživljavanja spasenih u prvih 15 minuta 92%. VAŠA GRUPA JE JEDINA KOJA IMA VREMENA DA VAS SPASE! Sledi zato predstavljanje svetog troštva za lavinozne terene:

Lavinska lopata - Nije prevelika mudrost pogoditi namenu ovog

oruđa, rasklopiva lopata, za, jelte, lopatanje snega.

Lavinska sonda - Rasklopivi, najčešće aluminijumski štap dužine oko tri metra sa kukicom na kraju, za sondiranje ko ili šta se nalazi ispod snega, kao i obeležavanje mesta gde se unesrećeni nalazi a ekipa može da započne spasavanje.

Lavinski biper - Odašiljač/prijemnik otporan na hladnoću, tumbanje i udarce. U normalnom modu

radi kao odašiljač, dok se prilikom spašavanja pretvara u prijemnik kojim se na osnovu jačine signala traži položaj unesrećenog.

POSTUPAK SPASAVANJA, UKRATKO

Na osnovu signala bipera, češljanjem terena, nalazi se mesto ispod koga je zatrpan unesrećeni, a zatim se sondama, na četiri strane, unakrst, proverava njegov tačan položaj. Zatim se pristupa spašavanju, tj otkopavanju lica. Počinje se na oko metar i po ispod unesrećenog niz padinu, a zatim se prilazi telu. U slučaju da se nemaju biperi radi se češljanje sondama, koje je više ili manje uspešno, i najčešće se poredi sa dobro nam zanim postupkom traženja igle u plastu sena. Jasno je postupka da je ideja da svako iz grupe ima celokupnu opremu, da spasava, i bude spasen. Što više ljudi pretražuje, unesrećeni će biti brže pronađen, otrpan i spasen.

Zašto je ova priča o lavama uopšte zaslužila da se nađe u rubrici? Zato što među planinarima diljem brdovitog Balkana, nema previše onih koji su videli, lavinski biper, ili po naški javljač, mada je sve jedno kako ga zovemo jer da biste kupili jedan morate otići bar do Slovenije. Džaba sva predavanja o tome kako je to neophodan deo opreme, kada ga niko u praksi ne zahteva. Finansijski momenat igra bitnu ulogu, jer lavinski biper ima istu cenu kao i solidan mobilni telefon. Ali šta nam je onda opravdanje za nenošenje

lopate i sonde? Više faktora, zasigurno, od toga da su to dodatne skalamerije u već ionako pretrpanom zimskom rancu, slaba edukacija planinara, a i sklonost vodiča da ne vraćaju ljudе bez adekvatne opreme. Za sad smo imali sreće, dokle ćemo?

BONUS - NAVEZE

Mada se mnogo ređe viđaju po našim planinama nego na Alpima, treba reći reč-dve o navezama. Naveza predstavlja dodatnu sigurnost planinaru

Imate li poverenje u sve
članove naveze? Da li ste vi
pouzdana karika?

koji izgubi ravnotežu, da će ga drugi članovi naveze, zaustaviti u padu kočenjem svojim cepinima. Ako su uvežbani da reaguju kao tim. Ako znaju da pravilno koče cepinom. Ako pravovremeno reaguju... Inače, onaj koji padne može povući celu navezu sa sobom. Razmislite malo o ovome kada se prikopčate na pojaz, da vaš život dajete na poverenje ljudima sa istog užeta, i da oni, takođe, poveravaju svoj život vama.

Srećna vam Nova, i pamet u glavu!

ZMIJAT

e-stock
- A G E N C Y

e-stock.us

Izbor planinarskih RANČEVA

*U ovom broju donosimo vam
pregled planinarskih rančeva
opšte namene raznih veličina i
zapremine*

R A N Č E V I

Osprey Atmos 65 AG

Okvirna cena: 235 €

Dobre osobine: Izuzetno udoban, puno korisnih kaiševa, remena i džepova, dobra organizacija i ventilacija, lagan, podesiv pojas.

Loše osobine: Nije za preteške stvari, zna da upadne sneg pozadi ranca.

Težina: 2.070 g

Zapremina: 65 l

Otvaranje: gore + odeljak za vreću

Materijal: 100D X 630D Nylon Dobby

The North Face Banchee 65

Okvirna cena: 158 €

Dobre osobine: Lagan, udoban za duže nošenje, puno korisnih džepova i podešavanja

Loše osobine: Kompresione trake rade dobro samo kad je ranac pun.

Težina: 1.650 g

Zapremina: 65 l

Otvaranje: gore + odeljak za vreću

Materijal: 210D nylon ripstop

Gregory Paragon 68

Okvirna cena: 220 €

Dobre osobine: Lakši od prosečne težine ranca te klase, jedna od najboljih izvedbi poklopca ranca.

Loše osobine: Ne pristaje dobro korisnicima koji imaju uža ramena.

Težina: 1.760 g

Zapremina: 68 l

Otvaranje: gore + odeljak za vreću

Materijal: 210 CryptoRip Nylon & 100D High Tenacity Nylon

Deuter Aircontact Lite 65+10

Okvirna cena: 195 €

Dobre osobine: Dobro postavljen, nešto lakši od proseka, izdržljiv.

Loše osobine: Ne baš toliko džepova kao ostali modeli, meko dno ranca je manje udobno pri nošenju težeg tereta.

Težina: 2.000 g

Zapremina: 65 + 10 l

Otvaranje: gore + odeljak za vreću

Materijal: Poliester: 35% / Najlon: 65%

Thule Versant 70

Okvirna cena: 195 €

Dobre osobine: Lakši od proseka, dobar pristup, dobro dizajniran džep na poklopцу, otporan, veliki raspon prilagodljivosti, ugrađena i uklonjiva cirada za kišu.

Loše osobine: Remeni su malo manje udobni od proseka.

Težina: 1.900 g

Zapremina: 70 l

Otvaranje: Veliki U-zip napred.

Materijal: 420D kordura, 100D najlon

Mammut Trion Zip 42

Okvirna cena: 160 €

Dobre osobine: Odličan za penjanje sa puno dodataka za alpinističke alatke, ali opet ne nepotrebno pretrpan. Tanki kaiš oko pojasa idealan za penjanje.

Loše osobine: nema kišnu ciradu

Težina: 1.360 g

Zapremina: 42 l

Otvaranje: gore

Materijal: Gesto tkanje, dvoslojna EVA back padding

R A N Č E V I

FOTO: PIXABAY

R A N Č E V I

Columbia Wildwood

Okvirna cena: 95 €

Dobre osobine: Svestran, udoban, dovoljno velik za vikend turu, a ne previše nezgrapan za jednodnevnu akciju, ima puno džepova.

Loše osobine: gornji deo je tako dizajniran da nije najbolje podešavanje ranca pri nošenju velikih težina

Težina: 1.360 g

Zapremina: 46 l

Otvaranje: gore

Materijal: izdržljivi poliester

Osprey Volt 60

Okvirna cena: 155 €

Dobre osobine: Čvrst, ispod prosečne težine za tu zapreminu, udobne i ergonomiske trake za ramena svestran.

Loše osobine: Nije udoban visokim ljudima.

Težina: 1.760 g

Zapremina: 60 l

Otvaranje: gore + odeljak za vreću

Materijal: 210D Nylon Double Diamond Ripstop

Kako izabrati odgovarajuću opremu? RANAC ILI RUKSAK?

Pitanje „ranac ili ruksak“ do ne tako davno imalo je smisla. Danas više ne, jer su novi materijali i tehnološka poboljšanja napravila ključnu razliku u korist ranaca...

Možemo se kladiti da verujete da su reči „ranac“ i „ruksak“ sinonimi. Naravno, donekle i jesu. Ipak, postoji nekoliko sitnih, ali ključnih razlika. Dok ranac ili „backpack“ ima zipere kao zatvarače glavnih komora, ruksak ili „rucksack“ ima poklopce koji se mogu fiksirati metalnom kopčom, magnetom, čičkom ili nekim tipom plastičnog patentu. Ovi prvi najčešće imaju

nekoliko pretinaca i unutrašnjih pregrada, dok ovi drugi više predstavljaju džak u koji jednostavno strpate stvari. Pitanje „ranac ili ruksak“ do ne tako davno imalo je smisla. Danas više ne, jer su novi materijali i tehnološka poboljšanja napravila ključnu razliku u korist ranaca...

Naime, većina planinarskih ranaca, a posebno transportnih, danas predstavlja hibrid ove dve vrste jer pored više džepova i komora koje se zatvaraju zipperima, imaju i tipične „rucksack“ pokrove koji zatvaraju gornji deo. Trkački, penjački i biciklistički, pak, najčešće imaju zipere na svim otvorima.

Napravićemo grubu podelu na planinarske i biciklističke, a unutar njih, pobrojaćemo još neke koji bi mogli da vam budu od koristi i naprave razliku na terenu.

BICIKLISTIČKI/TRKAČKI RANAC

Iako su ove dve aktivnosti dosta različite, rančevi namenjeni njima zapravo su veoma slični. Najočiglednija je razlika u zapremini, ali su tehnološki i dizajnerski gotovo identični. Obe vrste su dizajnirane tako da glavne tačke pritiska budu na gornjem delu tela, prevashodno lopaticama, omogućavajući tako široke pokrete rukama i nesmetano disanje. Kratki su te se kukovi nesmetano rotiraju.

Postoje različiti tipovi ranaca za

bicikлизам и трчање, а ми ћемо се задржати код основне пodelе на one за опрему и дословце фуртеле за међове.

Hidracioni ranac

Mali i lagani rančevi, запремине од три до максимално десет литара представљају тек мало боље

stilizovani i izolovani elastični bidon. Razlog tome je što su namenjeni isključivo za nošenje meha za vodu i tek retki imaju džepić za poneku sitnicu, tipa preparati za hidrataciju i gelovi.

Plastični meh ili „camel pack“ nalazi se u dobro izolovanoj komori, dok je cevčica sa bidonskom slavinom izvedena i kopčom pričvršćena na grudnom pojusu ranca. Upotrebov ovog jednostavnog patentu tokom vožnje ili trke bez mnogo muke možete da dođete do vode.

Klasični bici ranac

Ovi rančevi daleko su funkcionalniji i opremljeni su s više komora i pretinaca. Pored onih u kojima možete da držite opremu, postoje i posebno ojačani delovi predviđenim za držanje alata i rezervnih delova. Kapaciteti ovih ranaca obično se kreću od 10 do 30 litara, jer proizvođači nastoje da budu što je moguće manji, lakši i aerodinamičniji. Svi ovi rančevi imaju predviđen prostor i manžetnu za „camel pack“, tako

ŠTA RANAC MORA DAIMA?			
Pojas za kukove	Grudna kopča	Leđno ojačanje	Manžetna
Bitno je da je dobro tapaciran, prijatan za nošenje, da može da se reguliše dužina gurtni, a ako još ima i nekakav džepić - to je samo bonus.	zahvaljujući ovom malom patentu, vaš ranac čvrsto naleže na leđa i obezbeđuje dobar balans čak i kada je dobro opterećen.	Ne želite da nosite mltav ranac koji se lepi na vaša oznojana leđa. Lako, plastično ojačanje s dobri sistemom ventilacije je obavezno.	Ako planirate da nosite „camel pack“ u klasičnom rancu, kroz ovu rupicu proturite crevo i ne brinite da će kiša skvasiti vaše stvari.

da u svakom trenutku mogu da ponesu i skromnije količine vode.

Klasični trkački ranac

Mali, kompaktan, s gomilom praktičnih pretinaca i džepova,

man s velikim rančevima za pristup smeri, malim ličnim penjačkim, džakovima za užariju... Ono što je zajedničko za ovu veliku grupu jeste da su glavne tačke opterećenja kukovi, odnosno donji deo tela. Ovakav dizajn omogućava da sa što manje muke i posledica možete da nosite veći teret, što je presudno posebno tokom višednevних trekkinga. Napravićemo malo širu podelu, u skladu sa procentualnom zastupljenosti i interesovanjima naših čitalaca.

Planinarski dnevni ranac

Pored glavnog prostranog odeljka za rezervnu odeću, dnevni planinarski ranac ima više džepova i komora za razne sitnice i potrepštine, te obaveznu ciradu koja štiti od kiše. S

propusnih barijera i luftera... U trkačkom rancu je sve nadohvat ruke, uključujući i diznu od malog meha sa osveženjem. Cilj je da trčite laki, tako da u njemu nema puno mesta za suviše džidže...

RANAC ZA PLANINARENJE/TREKKING/PENJANJE

Planinari i trekeri, u zavisnosti od aktivnosti kojima se bave, imaju širok izbor ranaca - od malih dnevnih ranaca, srednjih trekkerskih, do onih velikih transportnih... Ako volite kanjoning, tu je i nekoliko tipova i veličina nepromočivih ranaca, a ako ste penjač - otvarate sasvim novi or-

kapacitetima do 30-40 litara sasvim su komforni za dnevne planinarske ture.

Od osnovne opreme imaju ojačani, dobro tapirani pojas za kukove, grudnu kopču, plastično ojačanje na leđima s obaveznim sistemom za ventilaciju, te manžetnu za eventualnu upotrebu meha za vodu.

Trekking ranac

Srednji pešački ranac dizajnirani je za ljudе koji se ne plaše da zagrizu veliki zalogaj i na zahtevne pešačke ture krenu opterećani vrećama za spavanjem i podloškama. Očekuje se da imaju baš sve dodatke kao i dnevni ranac, ali da kriju i još poneki adut. Sa zarezinama od 40 do 85 litara, ova

Pošto će ovaj ranac vremenom postati deo vas, važno je da vam dobro naleže na kukove, da dobro ventilira, te da su vaše stvari u njemu bezbedne.

OPTIMALNA KOMBINACIJA

Razni su afiniteti kako proizvođača, tako i korisnika. Dok neki cene jednostavnost, mnogima je na prvom mestu funkcionalnost ranca i laka dostupnost. Ukratko, ako sve natrpate u isti džak, veoma teško ćete doći do potrebnih sitnica. Zbog toga je važno da ranac ipak ima neke, makar i minimalne dodatke. Evo elementarnih stvari koje bi svaki ranac morao da poseduje.

kategorija obuhvata širok spektar dobro dizajniranih ranaca u koje mogu da upadnu i oni za bordere, turnoskijaše, ljubitelje krpljanja... Dakle, ukoliko spadate u neku od navedenih kategodija, obavezno dobro proučite da li imaju vezove za opremu, dovoljno duge gurtne i pouzdane kopče na njima.

Pošto će ovaj ranac vremenom postati deo vas, važno je da vam dobro naleže na kukove, da dobro ventilira, te da su vaše stvari u njemu bezbedne.

Transportni ranac

Sve preko 85 litara spada u transportne rančeve i ukoliko ih maksimalno opteretite, život vam neće biti lak. Zbog predviđenog nošenja seta za kampovanje sa sve šatorom, ovo su izuzetno čvrsti i pouzdani rančevi, dobro tapirani i ugodni za nošenje čak i najvećih tereta. Upotreba lakoških materijala i dobar dizajn obezbeđuju optimalan balans, te će vam značajno pakovanje i aranžiranje teških i lakoških stvari unutar ranca obezbediti maksimalan komfor. Većina ovih ranaca ima unutrašnje pregradne komore, pa se ranac po potrebi može skratiti. ■

Opasnosti koje vrebaju u prirodi ZIMSKE GADOSTI

Ako ste mislili da ste već saznali šta sve može da pođe nizbrdo kada ste u prirodi, donosimo vam sasvim novi set problema! Ovaj put zimskih...

Outdoor aktivnosti tokom najhladnjeg dela godine mogu da budu izazovne, a posebno ukoliko se nađete u nekoj neprilici. Za razliku od letnjih opasnosti, zima krije i jednu specijalnu opasnost - hladnoću, koja može da pogorša svaku situaciju i od sitnog problema napravi zgodnu priliku da se provozate helikopterom gorske službe spašavanja. Podimo u prirodu, pa da vidimo kako ćemo se provesti...

PADOVI

Realna opasnost od pada postoji u svakoj prilici, ali ako je mokro, klizavo i zaledeno - šanse drastično

rastu. Povrede prilikom pada mogu biti raznolike, od „srećnog” preloma podlaktice, do ozbiljnih frakturna donjih ekstremiteta. Imajte na umu da je svaka povreda ozbiljna ukoliko se nalazite „off road”, u lošim vremeniskim uslovima, a posebno ukoliko su u pitanju noge ili kukovi. Nošenje povređenog uvek je naporno, dugotrajno i opterećujuće za ostale učešnike u incidentu. Sve to čini po snegu iziskuje dodatnu snagu i spretnost.

Da zlo bude gore - a može da bude gore, proklizavanja, propadanje kroz strehe i padovi sa većih visina donose rizik od povrede kičmenog stuba, kada

nije uputno pružati prvu pomoć, jer nestručnost može izazvati nepovratne, pa i fatalne posledice. **Šta činiti?** Budite dobro opremljeni. Pored odgovarajuće opreme koja podrazumeva odgovarajuću odeću i obuću, obavezno nosite štapove. Ako su ture zahtevnije i organizator savetuje korišćenje cepina i dereza - nemojte se oglušiti o njegove reči. Poštujte mere bezbednosti, pravila kretanja u koloni i izbegavajte zaobilazeњe „sporača”. Ukoliko se u vama probudi zov prirode, budite pažljivi u odabiru toaleta, kako ne biste završili na ivici ponora. Obavezno nosite astrofoliju.

Ako se ipak desi? Ne paničite. Ako ste vi žrtva pada, verovatno ste u šoku, a posebno ukoliko je on bio dramatičan ili je došlo do povrede. Dozvolite drugima da se pobrinu za vas. Sarađujte i pokušajte da budete od ko-

risti odgovarajući na pitanja i pružajući im važne informacije. Ukoliko možete da hodate - činite to, jer neaktivnost pospešuje uticaj hladnoće, pa može doći do usporavanja cirkulacije, a posledično i do pothlađivanja. Vremenom se mogu javiti promrzline. Ukoliko učestvujete u incidentu, a niste povređeni - ne paničite. Pokušajte da procenite ozbiljnost povreda i stanje povređenog. Ne pokušavajte da ga podignite ili uspravite dok ne utvrđite o kakvoj vrsti povreda se radi. Ako postoji opasnost od povrede kičmenog stuba, povređenog upotlite, pokrijte astrofolijom i pozovite pomoć - Gorsku službu spasavanja. Savetuje se da svi pokretni nastave da se kreću jer će tako izbjeći hipotermiju.

Savet Kod uganuća i povreda zglobova na nozi, nikako se ne savetuje izuvanje obuće kako bi se utvrđila vrsta povrede. Zbog mogućnosti otoka, možda više nećete biti u prilici da se obujete i zaštите najranjivije delove tela od hladnoće.

HIPOTERMIIJA

Normalna temperatura čoveka kreće se u rasponu od 36 do 37°C. Kada telesna temperatura padne ispod 35°C, javlja se hipotermija - ozbiljno stanje pothlađenosti organizma, koje može biti fatalno. Dešava se ukoliko neadekvatno obučena osoba

boravi na hladnom, ako upadne u ledenu vodu ili duže vremena ne unosi dovoljnu količinu kalorija. Posebno su ugrožene stariji, dijabetičari i osobe s anemijom i poremećajima cirkulacije. Tokom zimskih tura može doći do blage pothlađenosti, što se rešava ulaskom u toplu prostoriju, ali ukoliko izloženost hladnoći traje predugo, organizam će podići sve sisteme samoodbrane pokušavajući da sačuva vitalne organe. Ova samoodbrana tela za posledicu može imati ozbiljno stanje. Drhtanje, vrtoglavica, iscrpljenost, glad, nagon za povraćanje, lupanje srca, ubrzano disanje, teškoće u komunikaciji i kretanju - sve su to simptomi gubljenja topote. Međutim, simptomi teške hipotermije su, moglo bi se reći, manje dramatični: kako se hipotermija pogoršava - drhtavica smanjuje, osoba je letargična, na ivici svesti, nesposobna da komunicira i donosi odluke.

Šta činiti? Hipotermija se izbegava održavanjem temperature i cirkulacije. Kretanje je uvek dobra ideja, ali treba imati na umu da se tako troše dragocene kalorije. Adekvatna odeća, obuća i oprema mogu da spasu dan, ali svi znamo da do hipotermije ne dolazi tokom šetnje po parku... Nesreća nikada ne ide sama i ključna je kombinacija ekstremnih vremenskih uslova (iznenađujuće niske temperature, vejavica, vetar...), i

GORSKYE SLUŽBE SPASAVANJA U REDIONU

Pre nego što upadnete u nevolju, dobro je da znate kako da zatražite i dobijete stručnu pomoć. Kako s dna provalije ne biste zvali majku, pre nego što krenete u snegom zavejana bespuća, pobrinite se da ste u društvu pouzdanih osoba i da u telefonu imate neophodne brojove telefona. Pre odlaska u outdoor avanture, a posebno one zahtevne dopunite baterije, a ne bi bilo loše ni da investirate malo novca u set rezervnih baterija. Region je dobro pokriven baznim stanicama, tako da ćete imati dobre šanse da uspostavite jedan telefonski poziv koji spasava dan... i život...

Bosna i Hercegovina
Sarajevo

121
+387 62 654 456

Banja Luka
122
+387 66 345 112

Crna Gora
112

+382 40 256 084

Srbija
192

+381 63 466 465

Hrvatska
112
+385 1 482 1049

problema na stazi (odvajanje od grupe, gubljenja cele grupe ili nekakav drugi incident). Ukratko, govorimo o noći provedenoj na zavejanoj planini.

Noću ne pokušavajte da pronađete rešenje jer ćete se uvaliti u još veći sos. Potražite bilo kakav zaklon od veta i vlage koji su sada vaši najveći neprijatelji. Sneg vam je prijatelj. Imajte to na umu i iskoristite ga kao izolator. Stablo četinara prekriveno snegom najčešće je najbolji izbor, jer zahvaljujući niskim granama već imate prirodnu jamu u koju možete da se uvučete. Iskoristite astrofoliju i stvari iz ranca kako biste napravili dodatnu izolaciju i zadržali što je moguće više topote. Ako imate upaljač - iskoristite ga da ugrejete ruke. Neka vam je sa srećom...

Ako se ipak desi? Poziv GSS je prvo što treba da vam padne na pamet. Unošenje hipotermične osobe na umereno toplo i suvo mesto treba da bude osnovni cilj spasavanja. Treba skinuti mokru odeću i delove opreme koji imaju izolacionu ulogu, kako bi topota prostorije što pre prostrujala kroz odevne slojeve. Prostorija ne treba da bude pregredjana i povređenog ne treba posaditi kraj vatre, jer to može biti veliki šok za organizam. Utoplite ga i ponudite toplim i kaloričnim napitkom.

Nikako ne treba piti alkohol, jer on stvara kontraefekat.

Kod težih stepena pothlađenosti

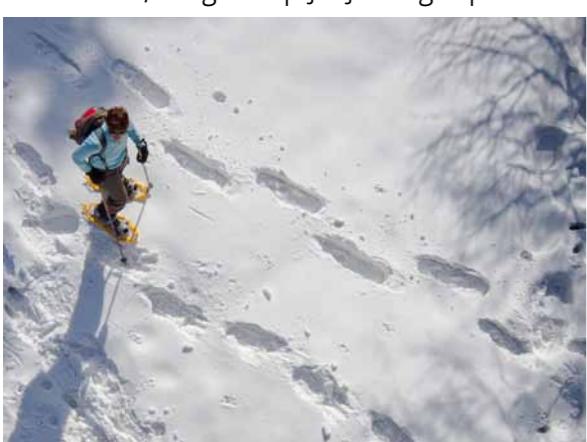
organizma i gubitka svesti, treba pratiti vitalne znake. Ukoliko je došlo do zastoja u disanju ili radu srca treba primeniti veštačko disanje.

Savet Sve ono što ste gledali

NE ZABORAVITE NA STOPALA

Pothlađivanje stopala najčešće se dešava tokom dugotrajnog nošenja dereza ili krplji, ili pak ukoliko su vezovi na skijama ili bordu suviše labavi.

Naime, zbog nakupljanja snega i povećanog pritiska usled gaženja, na opremi se stvara led koji dodatno spušta temperaturu. Ukoliko nemate odgovarajuću obuću i čarape - možete očekivati probleme. Nakon celodnevne aktivnosti, a posebno ako su vam stopala bila vlažna i hladna, obavezno dobro operite stopala topлом (ne vrućom!) vodom, dobro ih osušite i obujte čiste čarape.

u filmu „Igmanski marš“, ono energično trljanje ekstremiteta snegom - zaboravite, to ne pomaže. Zapravo, uopšte nemojte pokušavati da ugrejete ruke i noge povređenog, jer ćete mu napraviti medveđu uslugu. Od pomoći mogu da budu topli oblozi na vratu, torzu i preponama. Tako postepeno podižete temperaturu vitalnih organa, pa će se posledično ugrejati i ekstremiteti.

DEHIDRATACIJA

Mnogi planinari zimi ne piju vodu jer se ne znoje i čini se kao da nema potrebe za njom. To je velika greška, jer zaboravljuju da veliku količinu tečnosti iz организma gubimo disanjem. Ukoliko se jave glavobolja, suva usta, problemi s krvnim pritiskom, vrtoglavica - znači da su već dehidrirali i trpe posledice svoje glupe navike. Neka vaš glavni marker bude boja

mokraće. Providno i bledo-žuto je OK, a što tamnije - to gore.

Šta činiti? Tri decilitra vode na sat optimalna je količina tečnosti u zimskim uslovima. Naravno, sve zavisi od navika i potreba organizma, ali nikako ne zanemarujte bidon.

Ako se ipak desi? Nadoknadite unošenjem vode. Dakle, ne čaja, kafe ili ne daj bože piva, već obične vode.

Savet Koristite meh za vodu, jer ćete tako bez skidanja ranca na raspolaganju uvek imati dovoljne količine vode.

OPEKOTINE OD SUNCA I SNEŽNO SLEPILO

Ovo je združeni problem koji nastaje usled duže izloženosti UV zračenju. Naime, sneg reflektuje sunčeve zrake direktno u vaše oči i prži izložene delove kože. Tako

divan sunčan dan u planini može da izazove pravu agoniju i dovede vas u opasnost. Iako ultraljubičasti zraci oštećuju strukture oka, u slučaju snežnog slepila radi se o prolaznom stanju koje se manifestuje privremenim ograničenim ili potpunim gubitkom vida. Osoba oseća jaku bol, oči suze, javlja se crvenilo i otok kapaka. Zbog ograničenog vida ima problem sa kretanjem i orijentacijom.

Šta činiti? Uvek koristite zaštitnu kremu s odgovarajućim UV faktorom, kao i naočare ili brile s UV filterima.

Ako se ipak desi? Ukoliko ste sami a javi se problem s vidom - možete da sednete i plaćete, jer je kretanje u planini, a posebno po nepoznatom terenu uvek rizično. Ukoliko ne vidite dobro ili uopšte (srećom, to se dešava izuzetno retko) - to bi bilo ravno samoubistvu. Pozovite pomoć i učinite

sve da se do njihovog dolaska ne smrznete. Ugroženu osobu u grupi treba bezbedno spustiti s planine i zatražiti pomoć lekara. **Savet** Opekotine i povrede oka mogu nastati i usled izloženosti difuznom svetlu, na primer u magli.

PROMRZLINE

Vлага i hladnoća su pogubna kombinacija, koja može da ima strašne posledice. Ako deo tela gubi toplotu i pothlađenost potraje - mogu da se jave promrzline. Povrede nanete hladnoćom donekle imaju sličnosti s UV opekotinama, ali kako obično zahvataju dublje slojeve kože, a nekada i potkožnih tkiva, glavna opasnost dolazi od poremećaja cirkulacije krvi. Naime, ako nema krvi, nema ni ishranjivanja tkiva, pa ono odumire. Da bi došlo do ovog scenarioja, mnogo toga treba da krene po zlu, i da to zlo potraje...

Šta činiti? Budite odgovarajuće opremljeni i uvek nosite rezervne čarape. Nekada ključnu razliku može da napravi i obična najlon-kesa. Ipak, budite pažljivi s upotrebo plastičnih kesa i drugih improvizovanih membrana, budući da su vodonepropusne i zadržavaju kondenzovanu vlagu oko vaših nogu, mogu izazvati kontraefekat, to jest rashlađivanje. „Voštana koža“ je stanje pothlađenosti koje se manifestuje na šakama i stopalima u vidu vlažne, žute, neosetljive kože. To je ujedno i poslednji alarm da nešto preduzmete, jer ćete veoma brzo izgubiti osećaj u šakama.

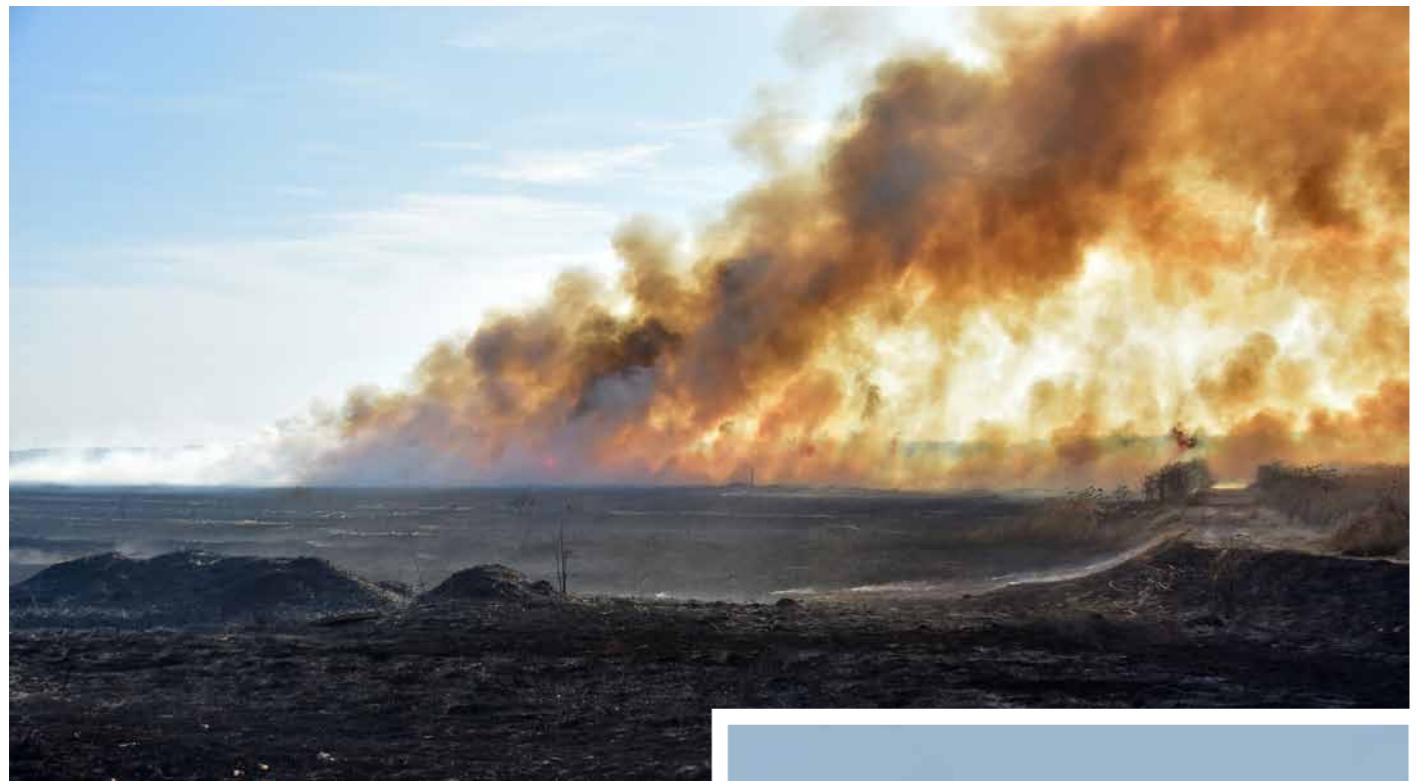
Ako se ipak desi? Kao što rekoso: vlagu je vaš glavni neprijatelj jer doslovce izvlači toplotu iz vašeg tela. Otarasite se vlažnih stvari, osušite kožu i što pre pokrenite cirkulaciju čučnjevima. Nikakvo trljanje ruku neće vam pomoći, već isključivo rad velikih mišića.

Savet Ako nemate rukavice, vaš glavni cilj je da sačuvate prste. Najbolji položaj za to je stisnuta šaka preko savijenog palca. Ne bismo da favorizujemo nijedan prst, ali bez palca sve postaje nekako teže... ■

Srbija u plamenu

EKOLOGIJA

Protivzakonito paleći suvu vegetaciju građani dovode u opasnost hiljade biljnih i životinjskih vrsta, retka staništa, zaštićena područja, privatnu imovinu, pa i ljudske živote...

Srbija se poslednjih meseci suočava sa brojnim požarima koje podmeću nesavesni građani. Protivzakonito paleći suvu vegetaciju oni dovode u opasnost hiljade biljnih i životinjskih vrsta, retka staništa, zaštićena područja, privatnu imovinu, pa i ljudske živote.

Jožef Gergelj, proslavljeni ornitolog i fotograf prirode iz Sente, nemo posmatra vatrenu stihiju koja guta poslednje pojaseve trske u Čokanskom ritu. Jožef se ovih dana priprema za dolazak ždralova koji na svom epskom putu seobe redovno svraćaju u nepregledna polja banatskog Potisa. No, sada će ih umesto mora trske i slatinskih pašnjaka dočekati negostoljubiva izgorela ravnica u kojoj nema niti zaklona niti hrane.

- Više od trideset godina u ovom ritu pratio sam život retkih i ugroženih ptica gnezdarica poput kašičara, velike bele čaplje, eje močvarice, modrovrane, modrovoltke i brkate senice. Beležio sam svaki trenutak njihovog života i radovao se novim susretima. To carstvo divljine i lepote sada je nestalo u tenu. Ljudska nebriga i bahanost glavna su pretnja po opstanak Planete, pa i samog čoveka - kroz zube nam kaže Joška Gergelj.

Od kraja leta širom Srbije gorele su njive, pašnjaci, livade, tršćaci, šume, pa čak i voćnjaci. Bilo je i ljudskih žrtava, a javnost je burno reagovala na svako novo saznanje o podmetnutim požarima.

- Ove jeseni izgorele su ogromne površine u zaštićenim područjima poput Deliblatske peščare, Karaš-Nere, Okanja, Carske bare, Titelskog brega, Ponjavice, vršačkog Malog rita, kao i delovi značajnih i ekološki vrednih područja poput Svrliških planina i Suve planine. Milioni života biljaka i životinja

nepovratno su izgubljeni - objašnjava nam Milan Ružić iz Društva za zaštitu i proučavanje ptica Srbije i nastavlja: „Naše ptice selice neće imati gde da se vrate na proleće, a desetine hiljada ptica koje zimuju u Srbiji ostale su bez zaklona i hrane. Posebno su ugožene ptice koje žive u pojasevima stare i visoke trske koji su za njih jedinstven dom“.

Paljenje žetvenih ostataka i suve vegetacije ozbiljan je prekršaj koga sa razlogom zabranjuje više zakona Republike Srbije. No, čini se da ne postoji dobar mehanizam za kontrolu i sprečavanje ovakvog pogubnog ljudskog delovanja. Iako dobar deo naših polja, makar na papiru, nadziru poljoprivredni i lovočuvarske službe koje bi morale da budu prvi i glavni izvor informacija, ove godine vatrogasne službe beleže rekordan broj poziva za pomoć.

Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije poziva sve građane da budu savesni i odgovorni prema sebi i svojoj okolini tako što neće paliti vatu u prirodi, ali i tako što će svaki takav prekršaj prijaviti policiji i vatrogascima. ■

Najbolji poslovni hosting u Srbiji
www.adriahost.rs prodaja@adriahost.rs 011 41 42 888

REGISTRACIJA DOMENA

.rs .com .org .net .tv .me
pomoć pri transferu domena
WHOIS zaštita domena
SSL sertifikati

VPS SERVERI

veoma brzi SSD diskovi
jednostavan kontrolni panel
garantovani resursi
automatski backup

DEDICATED SERVERI

jednostavan kontrolni panel
automatski backup
managed ili unmanaged
99.9% uptime

VRHUNSKA PODRŠKA

Offsite backup jednom nedeljno
24/7/365 monitoring i optimizacija servera
Baza znanja sa detaljnim uputstvima
Proaktivni monitoring sajta

BESPLATNA MIGRACIJA

prebacicemo fajlove, baze i skripte
zadržaćete sva podešavanja
bez prekida u radu sajta
uvek možete proveriti status

Objavljen Izveštaj
o životu na Planeti
u 2018. godini...

FOTO: PICOGRAPHY

KOLIKO smo uništili našu Planetu?

Čovečanstvo i način na koji se hranimo, grejemo i finansiramo naše društvo i privredu pritiskuju prirodu do kranjih granica, a usluge koje dobijamo od nje su nam sve manje dostupne, pokazuje WWF-ov Izveštaj o životu na planeti 2018.

Izveštaj koji je 30. oktobra objavljen daje ozbiljnu analizu uticaja ljudskih aktivnosti na živi svet, šume, okeane, reke i klimu u svetu, ističući da je ostalo još malo vremena, te da je neophodno da globalna zajednica što pre zajednički preispita i redefiniše načine kako vrednujemo, štitimo i obnavljamo prirodu.

Izveštaj o životu na planeti 2018, predstavlja sveobuhvatan pregled stanja našeg prirodnog sveta. - Nauka nam pokazuje surovu stvarnost stanja naših šuma, okeana i reka. Broj divljih vrsta i divljih staništa pokazatelj je našeg ogromnog uticaja i pritiska na planetu, kojima potkopavamo živu materiju koja nas sve podržava: prirodu i biološku raznovrsnost - ističe generalni direktor WWF-a Marko Lambertini.

Indeks žive planete (Living Planet Index, LPI), koji

prati globalne trendove stanja divljih vrsta, ukazuje na to da su populacije riba, ptica, sisara, vodozemaca i gmizavaca opale u proseku za 60 odsto između 1970. i 2014. godine, koja je poslednja godina s dostupnim podacima. Glavne pretnje vrstama direktno su povezane sa ljudskim aktivnostima, uključujući gubitak i degradaciju staništa i prekomerno iskorišćavanje divljeg sveta.

- Statistike koje su nam dostupne ukazuju na apsolutnu dominaciju čoveka u odnosu na ostatak živog sveta – ali da li smo pobedili? U Evropi ima više kokošaka nego divljih ptica. Sve one divlje životinje koje gledamo na televiziji, čine samo 5% života na planeti, ostalih 95% smo mi ili naše domaće životinje. Imamo snage, energije i znanja da u potpunosti upravljamo planetom. Sada je pitanje – da li ćemo umeti da budemo dobri gospodari, kao sto smo bili osvajači? Ovaj Izveštaj ukazuje na potrebu za domaćinskim, odgovornim upravljanjem i usmeravanjem ljudske snage i znanja ka očuvanju jedine planete koje imamo – kaže direktor WWF Adria Deni Porej.

ČOVEK UGROŽAVA PRIRODE DA PODRŽI ČOVEČANSTVO

Poslednjih decenija, ljudska aktivnost je u velikoj meri uticala na staništa i prirodne resurse od kojih zavisi čovečanstvo. Čak 20 odsto Amazona nestalo je u samo 50 godina, dok je polovina korala na svetu nestala za samo 30 godina.

Izveštaj o životu na planeti 2018 usredsređen je na važnost i na vrednost prirode za zdravlje i dobrobit ljudi, kao i za dobrobit našeg društva i privrede. Globalno, priroda pruža usluge vredne oko 125 miliona dolara godišnje, a takođe obezbeđuje svež vazduh, čistu vodu, hranu, energiju, lekove i druge proizvode i materijale. Svet, međutim, i dalje uzima prirodu i njene usluge zdravo za gotovo, ne delujući protiv ubrzavanja njenog gubitka.

U NAŠEM REGIONU JOŠ NIJE ALARMANTNO STANJE

U našem regionu stanje prirode nije u potpunosti alarmantno, no način javnog upravljanja prirodnim resursima je veoma loš, te se dobra ideja često završi lošom realizacijom. Pristup informacijama nije garantovan (zakoni o upravljanju i korišćenju prirodnih resursa donose se uz neznatno učešće javnosti), savetovanje sa zainteresovanim stranama je površno, dok odnos onih koji imaju prava i onih koji odlučuju o tim pravima nije ravnopravan.

To nas dovodi do sledećih činjenica:

- Manje od 5% živog sveta su divlje vrste, dok 96% čine ljudi i domaće životinje, koje se uzgajaju uglavnom za ljudsku ishranu. Krupne zveri (medved, ris) su ugroženi i veoma malobrojni, slična je situacija sa drugim krupnim sisarima i sa pticama grabljivicama.

- 82% slatkovodnih vrsta već je nestalo, što ukazuje na kritično stanje vodenih eko sistema, bez kojih nema ni čoveka na Zemlji. U našem slučaju, jednoj od 10 ribljih vrsta preti nestanak zbog izgradnje (uglavnom nepotrebne) hidroenergetske infrastrukture. Trenutno postojeće male hidroelektrane duž Zapadnog Balkana (skoro 90% broja svih hidroenergetskih postrojenja) doprinosi manje od 5% ukupnoj proizvodnji električne energije. Ceo sistem podsticaja u energetici je pogrešno postavljen, tako da poreski obveznici umesto za održivu i čistu energiju plaćaju uništavanje osnovnog životnog resursa. Uz to, građani nemaju priliku da odlučuju o tome.

- 93% procenjenih ribljih fondova u Sredozemlju prekomerno se izlovljava, a u Jadranu je situacija vrlo slična.

SMERNICE ZA DELOVANJE

Ako želimo da izgradimo održivu budućnost za sve nas, neophodno je da se usklade dve agende – za životnu sredinu i ljudski razvoj. U Izveštaju o životu na planeti istaknuti su načini na koje globalna zajednica može zaštiti i obnoviti prirodu već do 2020. godine, koja se smatra kritičnom, jer se očekuje da će tada zvaničnici preispitati globalni napredak postignut na

ispunjavanju ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals, SDG), Pariskog sporazuma i Konvencije o biološkoj raznovrsnosti (Convention on Biological Diversity, CBD).

WWF poziva svetske čelnike, kompanije i civilno društvo na razvijanje okvira za delovanje i nakon 2020. godine. Ovo je izuzetno važan trenutak za postavljanje temelja za hitan i neophodan „globalni sporazum za prirodu i ljudje“.

Izveštaj o životu na planeti 2018 je dvanaesto izdanje publikacije koju WWF izdaje svake dve godine. Izveštaj uključuje najnovije rezultate merene Indeksom o životu na planeti, koji prati 16.704 populacije 4.005 vrsta kičmenjaka od 1970. do 2014. godine. ■

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: i www.facebook.com/WWFSerbia

TW: twitter.com/WWFinSerbia

WWF Dunavsko-karpatski program u Srbiji:

wwf.panda.org/srbija

www.wwf.rs

Nov ekološki serijal

Ser Dejvid Atenboro narator nove Netfliksove serije „Naša planeta”...

Čuveni britanski voditelj i prirodnjak ser Dejvid Atenboro biće narator predstojećeg Netfliksovog serijala „Naša planeta” („Our Planet”), koji će premijerno biti prikazan na Netfliksu 5. aprila naredne godine. Ambiciozna serija nastala je u saradnji sa produksijskom kućom Silverback Films, poznatom po ostvarenjima slične tematike „Planet Earth” i „Blue Planet” i sa WWF-om, vodećom svetskom organizacijom za zaštitu prirode.

Novi serijal od osam epizoda predstaviće najdragocenije vrste na Planeti i njihova krvaka staništa, otkrivači područja na Zemlji na način kako ih do sada nikada nismo videli, koristeći 4K foto-tehnologiju.

Ambiciozni četvorogodišnji projekat sniman je u 50 zemalja širom sveta, sa preko 600 članova tima koji su proveli više od 3.500 filmskih dana na snimanju. Serija će se fokusirati na raznolikost staništa, od udaljenih arktičkih divljina i tajanstvenih dubina okeana, do prostranstava Afrike i raznolikih džungli Južne Amerike.

Predstavljajući saradnju sa WWF-om, ser Dejvid Atenboro izjavio je da će serijal „Naša planeta” gledače odvesti na spektakularno putovanje koje pokazuje lepotu i krvakost našeg prirodnog sveta.

- Danas smo postali najveća petnja zdravlju našeg jedinog doma, ali ima vremena da rešimo probleme koje smo stvorili ako odmah budemo reagovali. Potrebno je da ceo svet na ovo obrati pažnju. „Naša planeta” povezuje neke od najboljih svetskih filmskih stvaraoca i stručnjake koji se bave zaštitom prirode i lično sam oduševljen što ću pomoći da ova važna priča bude preneta milionima ljudi širom sveta - istakao je Atenboro.

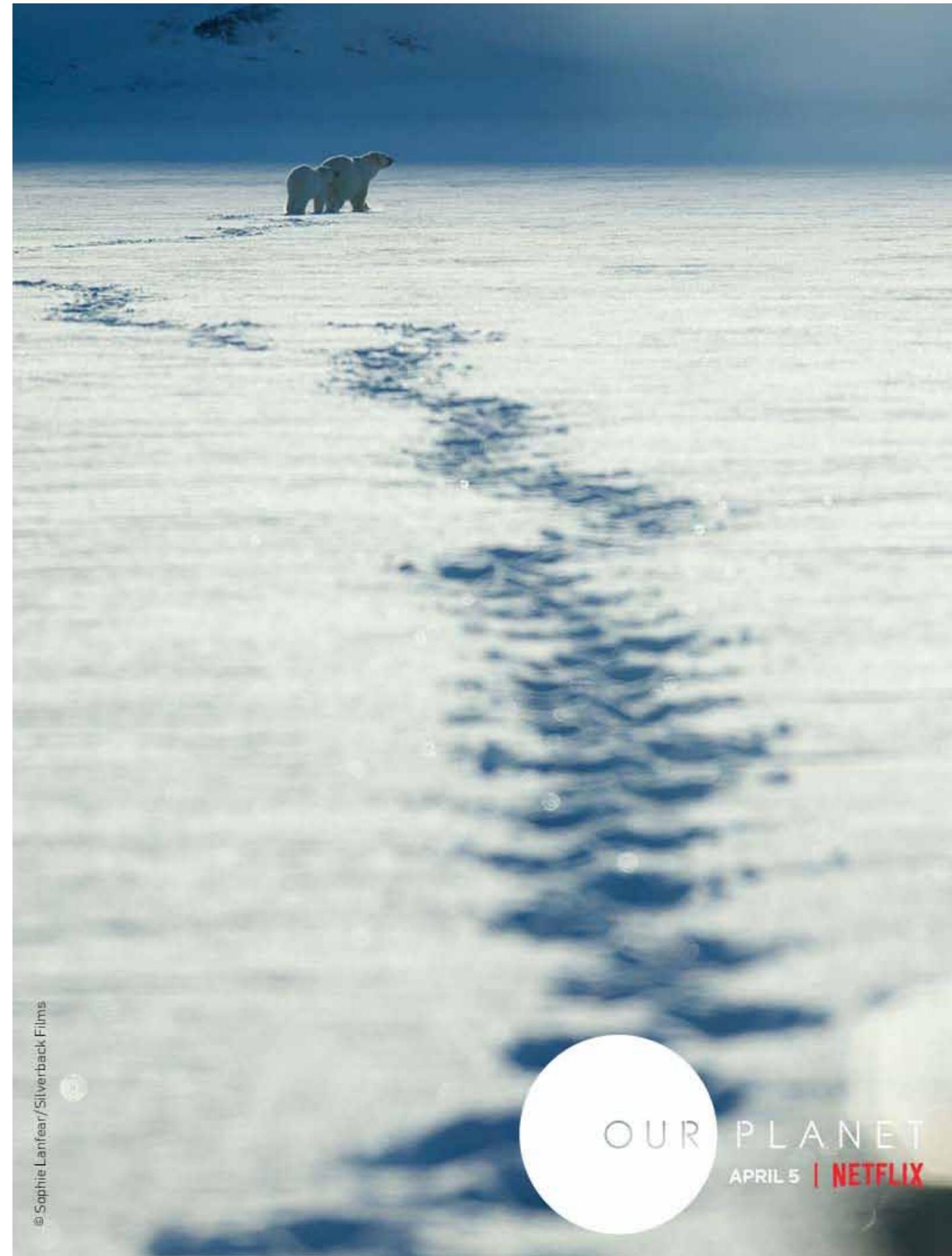
Partnerstvo sa WWF-om omogućava serijalu da bude deo većeg globalnog projekta, kako bi što šira javnost otkrila važnost prirode koja nas okružuje. Projekat ne prikazuje samo prirodna čuda na planeti, već otkriva i šta moramo da učinimo kako bi priroda i ljudi zajedno napređovali.

- Ovaj serijal je naš dosadašnji najveći projekat kojim želimo da inspirišemo stotine miliona ljudi širom sveta, da ih podstaknemo da razumeju planetu na kojoj žive i pretrne sa kojima se ona suočava kao nikada pre. Naš time usredsređen je na sve delove sveta kako bi uhvatili prirodne sekvene koje oduzimaju dah, koristeći najnoviju tehnologiju snimanja. Prikazivanjem na Netfliksu u isto vreme u celom svetu, serija će omogućiti ljudima da se povežu i razumeju zajedničku odgovornost koju svi imamo - izjavio je Alaster Foter-

gil, režiser u produksijskoj kući Silverback Films.

- Mi smo prva generacija koja je upoznata sa uticajem čoveka na planetu, istovremeno i poslednja koja može nešto da učini.. Mi smo u jedinstvenom trenutku u našoj istoriji, kada imamo priliku pravilno postaviti stvari i krenuti putem bolje budućnosti. Naša planeta,će pokazati čuda našeg sveta u kritičnom vremenu kada nam je potrebna globalna akcija kako bismo je zaštitili - Kolin Batfield, izvršni direktor WWF-a u Velikoj Britaniji i izvršni producent serijala „Naša planeta”. ■

Gde se u Rusiji nalazi „grad mrtvih”

Meštani smatraju da se niko ne vraća živ iz „grada mrtvih” u Severnokavkaskom regionu. Međutim, ova nekropola gde je sahranjeno desetak hiljada ljudi danas je turistička destinacija...

Dargavs je jedno od najjezivijih mesta u Rusiji. Mještani ga zovu „grad mrtvih“. Nalazi se u Republici Severnoj Osetiji (Alaniji) na Severnom Kavkazu. To je drevna nekropola u živopisnoj ali nepristupačnoj planinskoj udolini blizu naselja Dargavs.

Ovde se u 97 „gradskih“ grobnica nalaze posmrtni ostaci preko 10.000 ljudi. Ljudi su u ovoj nekropoli sahranjuvani od 14. do 18. veka, ali su pojedini toliko dobro mumificirani da još uvek imaju tkivo na kostima. Na mnogim posmrtnim ostacima do današnjeg dana se sačuvalo odelo različitih perioda, kao i predmeti za ličnu upotrebu i posmrtni pokloni bližnjih.

Neke grobnice su zapravo visoka zdanja sa nekoliko spratova, dok se druge nalaze ispod zemlje i pot-

puno su skrivene od očiju. Smatra se da su za vreme kolere, koja je harala Kavkazom u 18. veku, čitave zaražene porodice izolovane u grobnicama kako se drugi ne bi zarazili, i da su tamo čekale smrt.

U 19. veku su žitelji okolnih sela napustili planinsku udolinu i odselili se. Tada je ovo mesto postalo saslušano. Do početka 20. veka niko nije smeo da otvara grobnice jer se strahovalo da će se tako osloboediti bolesti. Posle revolucije 1917. godine grobnice su opljačkane. Iz njih je izneto veliko mnoštvo juvelirskega ukrasa i nakita. Danas najveću opasnost po „grad mrtvih“ predstavljaju turisti koji obično uzimaju kosti i lobanje kao suvenir bez obzira što su to nečiji posmrtni ostaci.

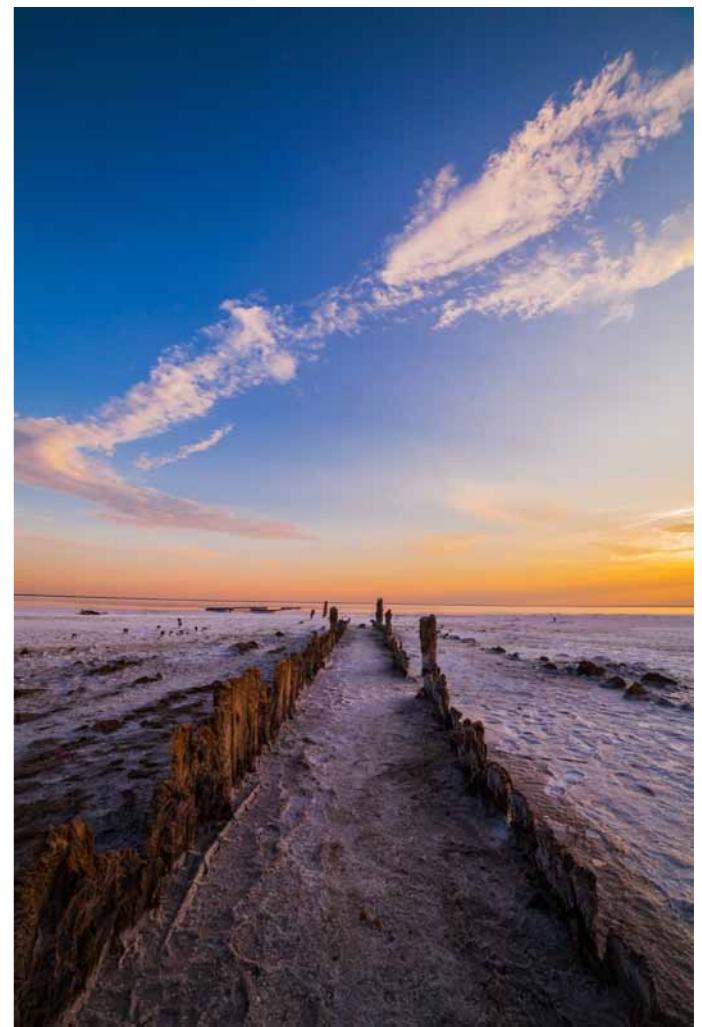
BORIS JEGOROV

Eljton - najveće slano jezero u Evropi koje su voleli ruski carevi

Slana voda jezera na jugu Rusije i dalje je visoko cenjena zbog svojih lekovitih svojstava. Tamo možete videti i ostatke „kupališta“ carice Katarine Velike starog 250 godina...

Jezero Eljton je najveće slano jezero u Evropi i jedno od najvećih na svetu. Nalazi se na jugu Rusije, u blizini granice sa Kazahstanom. Ime jezera potiče iz kazaškog jezika, od izraza „Altin-Nor“, što znači „zlatno dno“. Od davnina tamošnji nomadi su jezerski mulj bogat mineralima koristili za lečenje kože i respiratornih organa.

Vekovima je jezero Eljton bilo omiljena destinacija

ruskih vladara i aristokrata. Tu se još uvek mogu videti ostaci „kupališta“ carice Katarine Velike. Danas na hiljadu turista iz Rusije i inostranstva svake godine dolazi na jezero zbog njegovih lekovitih svojstava.

Veruje se da slani lekoviti mulj u kombinaciji sa slanim vazduhom leči plućne i digestivne bolesti, kožne probleme i nervni sistem. Jezero Eljton je nekada bilo jedan od najvećih izvora soli u Rusiji. Ljudi su iz

njega počeli da izvlače so u 16. veku. Međutim, u 19. veku ova praksa je prekinuta. Smatralo se da je so iz jezera Eljton previše gorka i da sadrži suviše nečistoće. Ljudi su se zato okrenuli njegovom južnom susedu, jezeru Baskunčak, iz kojeg se so i danas dobija.

Nažalost, jezero je duboko samo nekoliko centimetara, tako da se u njemu ne može plivati.

Sve što se nađe u njegovoj slanoj vodi ubrzno se

pretvara u belu skulpturu od soli i izgleda kao da je zaleđeno.

Usred leta voda u jezeru postaje crvena zbog mikroalge Dunaliella salina.

Jezero Eljton je savršeno za šetnju, ali obavezno treba nositi cipele, jer oštре iglice soli mogu povrediti kožu.

BORIS JEGOROV

A close-up, low-angle shot of a bicycle's rear wheel hub and spokes. The hub is silver and polished, reflecting light. The spokes are thin and dark, radiating from the center. The background is blurred, showing more of the bicycle's frame and other components.

PATREON

